Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ - ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ - ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

Ένας λαός ὑψώνεται ἅμα δείξῃ πώς δὲ φοβᾶται τὴν ἀλήθεια—ΨΥΧΑΡΗΣ.

Κάθε γλώσσα ἔχει τοὺς φυσικούς της κανόνες.
ΒΗΛΑΡΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ Ζ'. ✱ ΑΘΗΝΑ, ΚΕΡΙΑΚΗ 13 ΤΟΥ ΣΕΠΤΕΒΡΗ 1909 ✱ ΓΡΑΦΕΙΑ: ΔΡΟΜΟΣ ΖΗΝΩΝΑ ΑΡΙΘ. 2 ✱ ΑΡΙΘΜΟΣ 357

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΑΡΓΥΡΗΣ ΕΦΤΑΛΙΩΤΗΣ. Φυλλάδες τοῦ Γεροδήμου (συνέχεια).
ΙΔΑΣ. Σαμοθράκη (συνέχεια).
Σ. Π. Ὁ «Ἀλαφροΐσκιωτος».
Λ. ΠΑΛΑΜΑΣ. Δρόμοι καὶ Στράτες.
ΠΕΤΡΟΥΛΑ. Γράμματα στὴν ξαδέρφη μου.
ΣΤΡΑΤΟΚΟΠΟΣ. Δίχως Βουλή.
ΤΡΙΣΤΑΝΟΣ. Ἡ ἀνοιξιάτικη πρόζα—Ξημέρωμα.
ΠΕΤΡΟΣ ΨΗΛΟΡΕΙΤΗΣ. Σπασμένες ψυχές (συνέχεια).
ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ—Η ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ—Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ—ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ.

ΔΙΧΩΣ ΒΟΥΛΗ

Μιὰ ἰδέα ρίχτηκε στὴ [illegible] ξέρουμε ἀπὸ ποῦ κι ἀπὸ ποιόνε, κι ὁ κόσμος τὴ συζήτησε καὶ σιγὰ σιγὰ τὴ συνήθισε καὶ τώρα καρτερεῖ νὰ τὴ δεῖ σαρκωμένη—ἡ ἰδέα τῆς διχταρορίας. Δηλ. νὰ βρεθοῦν ἑφτὰ πατριῶτες μυαλωμένοι ποὺ νὰ διοικήσουν τὸν τόπο, κάτου ἀπὸ ἕνα ὁρισμένο μεταρρυθμιστικὸ πρόγραμμα, ἕνα δυὸ χρόνια δίχως Βουλή, μὲ Βασιλικὰ Διατάγματα, καὶ ὕστερα νἀρθεῖ μιὰ Ἐθνοσυνέλευση ποὺ νὰ ἐπικυρώσει τὶς πράξες τους καὶ νὰ μᾶς ξαναδώσει τὴ Συνταγματική μας λευτεριά. Ἔτσι μοναχά, λένε, θὰ χτυπηθοῦν τὰ προσωπικὰ κόμματα, θὰ θαφτεῖ τὸ ρουσφέτι καὶ θὰ μποῦμε στὸν καινούριο κοινοβουλευτικὸ δρόμο, τὸν ἀλάσπωτο.

Ἂν αὐτὸ λέγεται Διχτατορισμὸς ἢ Σουλτανισμός, λίγο μᾶς νοιάζει. Τὴν πολιτικὴ λευτεριά μας ἐμεῖς ζητάμε, τὸν ξεσκλαβωμό μας ἀπὸ τὸ Κόμμα τὸ τυραννικό, τὸ καινούριο φῶς ζητάμε, τὴν καινούρια ζωή, τὴν καινούρια δράση. Τί μᾶς νοιάζει ἂν τὰ βροῦμε αὐτὰ κάτου ἀπὸ τὴ Διχτατορία, ἀκόμα καὶ κάτου ἀπὸ Τούρκικο κι ἀπὸ Βουργάρικο ζυγό; Τὸ ζήτημα εἶναι πῶς δὲν τὰ βρήκαμε κάτου ἀπὸ τὸ δημοκρατικώτατο Σύνταγμά μας καὶ τὸ ζήτημα εἶναι πῶς δὲ θὰν τὰ βροῦμε ποτὲ κάτου ἀπὸ μιὰ τέτια Βουλή, ποὺ, βουτηγμένη στὴ σαπίλα, εἶναι ἀδύνατο νὰ θαματουργήσει ἔτσι μονομιάς, νὰ ἐξαγνιστεῖ καὶ ν' ἀρχινήσει νὰ δουλεύει μὲ πατριωτισμὸ ἀληθινὸ καὶ μὲ φρόνηση.

Φωτιὰ στὰ τόπια λοιπὸν καὶ κάτου μιὰ τέτια Βουλή. Κάτου ὅλα. Κάμπους γιὰ τέντες θέλουμε, ποὺ λέει κι ὁ Ποιητής. Μπαλντὰς καὶ κνοῦτο. Ὄχι τρεμοῦλες καὶ μισὰ μέτρα καὶ ἀμελέτητες ἢ κακομελετημένες δοκιμές. Μιὰ καὶ σπρώξατε τὸν τόπο σ' ἐπανάσταση, φέρτε τη σὲ καλὸ τέλος καὶ φέρτε τὸ τέλος της μιὰν ὥρ' ἀρχίτερα. Τὸ αἱματοκύλισμα δὲν τὸ γλυτώνουμε ποὺ δὲν τὸ γλυτῶνουμε. Τί χρειάζουνται λοιπὸν οἱ ἄργητες καὶ οἱ δισταγμοί; Μπαλντὰς καὶ κνοῦτο. Κι ὁ μπαλντὰς ἂς ἀρχινήσει ἀπὸ τὴ Βουλὴ καὶ τὸ κνοῦτο ἀπὸ τὰ καπούλια τοῦ σημερνοῦ Βουλευτῆ.

Δὲ μιλάμε γιὰ τὸ σημερνὸ Βουλευτὴ ὡς ἄτομο. Τὸ ἄτομο μπορεῖ νἄναι καλό, ὅσο βρίσκεται ὄξω ἀπὸ τὴ Βουλή. Μὰ κι ὁ πιὸ διαμαντένιος χαραχτήρας μόλις τἀποφασίσει νὰ πολιτευτεῖ κάτου ἀπὸ τὶς σημερνὲς κοινοβουλευτικὲς συνθῆκες, ἀμέσως ἀρχινάει νὰ χάνει τὴ διμαντένια σκληράδα του, κι ἂν πιτύχει μάλιστα καὶ μπεῖ καὶ μέσα στὴ Βουλή, ἀμέσως γίνεται γυαλὶ ἀπὸ διαμάντι. Γιὰ νὰ μένουνε λοιπὸν οἱ χαραχτῆρες διαμαντένοι καὶ μέσα στὴ Βουλή, ζητάμε τὸν μπαλντᾶ καὶ τὸ κνοῦτο.

Πῶς πρέπει νὰ λείψει ἡ σημερνὴ Βουλή, πῶς πρέπει νὰ διοικηθοῦμε [illegible] κάμποσο καιρὸ ἀλλιώτικα, ἂς εἶναι ἀκόμα [illegible] διχτατορικά, θὰν τὸ δῆτε μεθαύριο ποὺ θὰ νοιξει ἡ Βουλὴ καὶ θἀρχινήσουν οἱ ἀτέλιωτες παρλάτες γιὰ Σύνταγμα καὶ γιὰ θεσμούς, καθὼς καὶ τὰ προσωρινὰ μπαλώματα γιὰ νὰ ξεφύγουμε τὴ σημερνὴ φουρτούνα καὶ νἀνοιχτοῦμε αὔριο πάλι μὲ ὅλα μας τὰ παννιὰ στὸ πέλαγο τῆς γαληνιασμένης σαπίλας μας.

ΣΤΡΑΤΟΚΟΠΟΣ

ΣΑΜΟΘΡΑΚΗ*

(ΤΟ ΝΗΣΙ)

Η ΧΩΡΑ

Ὅταν ξύπνησα μόλις γλυκοχάραζε καὶ ἀγνάντεψα μέσα στὴ διαλυμένη καταχνιὰ βουνοῦ φάντασμα, μεγάλου. Ἀγέρας φυσοῦσε ἀποβραδὺς βορριᾶς καὶ τὸ καΐκι μὲ τὰ πανιὰ γεμάτα ἀνεβοκατέβαινε ἀπὸ τὴ φουσκοθαλασσιά, ξέσκιζε πότε πότε κανένα μεγάλο κύμα καὶ ἄλλοτε πάλι ἔσπανε ἥσυχα τὶς κορφὲς τῶν κυμάτων. Ἔμενα πλαγιασμένος πότε κλείνοντας τὰ μάτια, πότε βιγλίζοντας πάνω ἀπὸ τὴν κουπαστὴ κατὰ τὸ νησὶ γιὰ νὰ δῶ πότε θὰ φανῆ λαθαρώτερα τὸ ἀκρογιάλι. Τὸ καΐκι ἔφερνε βόλτες ἀμέτρητες ὡς ποὺ νὰ φέξει καλὰ καὶ νὰ διαλυθεῖ ἡ καταχνιὰ γιὰ νἄβρει μέρος νὰ φουντάρει.

Πέρασε καιρός, εἶχε ξημερώσει, εἴμαστε πιὸ κοντὰ στὸ νησὶ καὶ φάνηκαν δέντρα στὴν ἀκρογιαλιὰ καὶ μερικὰ σπίτια ψηλότερα. Πῆραν κάτω τὰ πανιὰ καὶ ἔριξαν τὴν ἄγκυρα. Στὴν ἀκροθαλασσιὰ στεκόταν ἕνας νησιώτης μὲ βράκες. Ἔφεραν δυὸ ναύτες τὴ βαρκούλα ποὺ ἦταν δεμένη στὴν πρύμη· μισοζαλισμένος σηκώθηκα καὶ πήδηξα μέσα· ἔπιασαν οἱ ναύτες τὰ κουπιὰ καὶ πηγαίναμε κουνιστοὶ κατὰ τὴ στεριά. Καμιὰ εἰκοσαριὰ ὀργυὲς ἀπὸ τὸ γιαλὸ σήκωσαν τὰ κουπιὰ καὶ σταμάτησαν τὴ βάρκα μὲ τὸ σίδερο· πέταξαν ἕνα παλαμάρι τοῦ νησιώτη ποὺ ἀπάντεχε, μὲ τὴν πρώτη ἄδραξε τὸ σκοινί, πῆγε καὶ τὸ ἔδεσε σ' ἕνα δέντρο κοντὰ στὴ θάλασσα. Σὲ κεῖνο τὸ μέρος μονάχα μιὰ στενὴ λουρίδα χαλίκια χώριζε τὴ θάλασσα ἀπὸ τὸ σύδεντρο ποὺ ἁπλόνεται ὡς τὸ βουνό. Ἅμα δέθηκε ἡ βάρκα, μπῆκε στὸ νερὸ ὡς τὶς ἀμασχάλες ἕνας ἀπὸ τοὺς ναύτες, μὲ πῆρε στοὺς ὤμους του καὶ, περπατῶντας δύσκολα μέσ' στὰ νερά, μ' ἔβγαλε στὴ στεριά.

Βρέθηκα σ' ἕνα γιαλὸ [illegible] λιθάρια καὶ χαλίκια καὶ φραγμένο μὲ πρασινάδα. Ἔξαφνα, ἀπὸ τὰ χαμόδεντρα ἀπὸ μέσα, μὲ μαιμούδα ἢ καγγουροῦ, ξεπετάχτηκε ἕνας ξυπόλυτος ποὺ φοροῦσε φουστάνια καὶ ἦταν νέος. Ἦρθε κ' ἔκατσε σιμά μου ἀπὸ κάτω ἀπὸ τὸ δέντρο ποὺ καθόμουν καὶ κάτι μουρμούριζε. Ρώτησα τὸ νησιώτη ποιός ἦταν αὐτὸς καὶ γιατί φοροῦσε γυναίκεια, καὶ μοῦ δηγήθηκε μιὰν ἱστορία πῶς ἦταν ἠλίθιος καὶ πῶς ἕνα καλοκαίρι εἶδε κεῖ στὰ Θέρμα τὴν κόρη ἑνὸς Αἰνίτη καπετάνιου, τὴν Πηνελόπη, καὶ τὴν ἐρωτεύτηκε. Καὶ ἀπὸ κεῖνον τὸν καιρό, κάθε ποὺ ἀράζει καΐκι στὶς ἔρημες ἀκρογιαλιές, κατεβαίνει στὸ γιαλὸ ἀπαντέχοντας τὴν Πηνελόπη· μὰ ἐκείνη ἀκόμα νἄρθει· καὶ ὁ ἠλίθιος, φορῶντας φουστάνια, προσμένει πάντα. Ἡ ἱστορία αὐτὴ δὲ μὲ συγκίνησε.

Ὁ νησιώτης μοῦ ἔδειξε τὸ δρόμο πρὸς τὰ Θέρμα. Αὐτὸς πηγαίνοντας μπροστὰ κ' ἐγὼ πίσω χωθήκαμε στὰ φουντωμένα χαμόδεντρα· περπατούσαμε ἀνάμεσα σὲ πυκνὲς κουμαριές, μυρτιές, λιγαριές, πικροδάφνες, παλιούρια, πρινάρια, κληματιές, ἀγράμπελες καὶ πλατάνια. Οἱ πικροδάφνες καὶ οἱ λυγαριὲς ἦταν ἀνθισμένες καὶ μοσκοβολοῦσαν τὸν τόπο. Στὶς ρίζες ἀνάμεσα περνοῦσαν νερά, τρεχάμενα ἄταχτα κατὰ τὴ θάλασσα. Ἡ αὐγινὴ δροσιὰ καὶ εὐωδία ἀνέβαιναν ἀπὸ τὰ φυτὰ σὰ θυσία πρωϊνὴ γιὰ νὰ τὶς πιῆ ὁ ἥλιος ὁ καλοκαιριάτικος ἔτι σηκώθηκε. Τὸ ἔνοιωσα δυνατὰ καὶ ταράχτηκα καὶ ἦταν ἡ μόνη μου ταραχὴ τὸ πρωϊ ἐκεῖνο.

Τὰ Θέρμα δὲν ἦταν μακρειά. Καὶ εἶδα ἐκεῖ, ψηλὰ καὶ χοντρὰ πλατάνια ποὺ ἰσκιόνουν κάτι καλυβόσπιτα ὅπου μένουν οἱ λιγωστοὶ ποὺ τὸν Αὔγουστο ἔρχονται στὸ νησὶ ἀπὸ ξένα μέρη γιὰ νὰ λουστοῦν στὰ ζεστὰ λουτρά. Καὶ κεῖ νερὰ πολλὰ τρεχούμενα εἶδα, ζεστὰ καὶ κρύα. Ἦταν βέβαια ὡ-

*) Ἡ ἀρχὴ στὸν ἀριθ. 355.

ραία καὶ καταπράσινη τοποθεσία. Γιατί ἤμουν ἔτσι ἀσυγκίνητος ;

Συμφώνησα χωρὶς ὄρεξη μὲ τὸ νησιώτη νὰ μοῦ δώσει τ' ἄλογό του γιὰ νὰ πάγω στὴ Χώρα καὶ νὰ τοῦ δώσω ἐγὼ δυὸ ἄσπρα, ὅσα μοῦ ζήτησε. Καὶ ἐνῶ συμφωνοῦσα κύταζα τὰ γένεια του τὰ ἀπεριποίητα ποὺ ἤτανε μαῦρα. Ὡς ποὺ νὰ σελώσει, προσπάθησα νὰ ξυπνήσω βουτῶντας τὸ κεφάλι μου στὸ κρύο νερό, μὰ δὲν ξύπνησα. Καβαλίκεψα ἔτσι τ' ἄλογο καὶ πῆρα δρόμο· ὁ νησιώτης ἀκολουθοῦσε γυμνοπόδαρος. Πάλι κατεβήκαμε στὴν ἀκροθαλασσιὰ καὶ πηγαίναμε γιαλὸ γιαλὸ στὸ μονοπάτι τῆς Παλιάπολης.

Τί μοῦ ἔλεγε ὁ νησιώτης ἀγωγιάτης μου ἐκείνη τὴν ὥρα καλὰ καλὰ δὲν ξέρω, μά βαθὺ μαθὺ ἤταν ἡ θάλασσα στὰ δεξιά μου καὶ ἔφτανε ὡς τὴ Θράκη καὶ τὴ Μακεδονία. Καὶ πάσκιζα νὰ χαρῶ—ὅπως περίμενα πὼς θὰ χαιρόμουν—ποὺ πατοῦσα σὲ νησὶ Ἑλληνικό, ποὺ τ' ὄνομά του ἤταν Σαμοθράκη. Τ' ὄνομα αὐτὸ πάντα ἀντιλαλοῦσε στ' αὐτί μου εὐγενικό, σὰ χρυσαφένιο, καὶ μ' ἄρεσε ἡ μορφὴ τοῦ νησιοῦ ἀπὸ τότε ποὺ πρώτη φορὰ ἀπὸ τὸ Ἅγιον Ὄρος τὴν ἀντίκρυσε τὸ μάτι μου. Καὶ ἀπὸ τὴ στεριὰ καὶ ἀπὸ τὴ θάλασσα τὸ εἶχα δῆ ἀπ' ὅλες τὶς μεριὲς ἀπ' ὄξω τὸ νησὶ καὶ πόθησα νὰ τὸ γνωρίσω καὶ ἀπὸ κοντά. Ἡ μορφή του καὶ τ' ὄνομά του μὲ μάγεψαν χωρὶς νὰ ξέρω τὴν ἱστορία του. Ἔτσι θὰ μάγεψε ἡ Σαμοθράκη καὶ τοὺς περασμένους ἀνθρώπους. Ἡ μορφὴ ἑνὸς τόπου αὐτὴ θὰ πλάθει καὶ τὴν ἱστορία του «κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοίωσιν αὐτοῦ».

Πέρα μακρειά, μπροστά μου ἔβλεπα ἕνα ἀκρωτήρι ποὺ ἔπεφτε ἀπότομα στὴ θάλασσα, καὶ στὴν κορφή του στεκόταν ἕνας πύργος. Ἦταν ἡ Παλιάπολη. Κάτι μυστηριώδικο μοῦ ἔλεγαν βέβαια στ' αὐτὶ οἱ ἄγνωστοι Κάβειροι ποὺ ὡς τὴν ὥρα μόνο τὸ ὄνομά τους εἶχα ἀκουστά. Καὶ τῆς Νίκης τὸ φτερωτὸ κορμὶ τὸ εἶχα δεῖ στὰ ξένα μιὰν ἡμέρα, καὶ τὸ ἀνανοοῦσα τώρα. Τί ἄλλο ἤθελε γιὰ νὰ κάνει φτερὰ ἡ φαντασία μου ; Ὅμως ἤμουν βαρὺς ἐκεῖνο τὸ πρωΐ καὶ γιὰ ἐνθουσιασμοὺς ἀπροετοίμαστος, μὲ κρατοῦσε μιὰν ἀλάλητη καὶ μελαγχολικὴ ἀταραξία μολυβένια. Μιλοῦσαν, φαίνεται, μέσα μου κάποιες βαθύτερες φωνές.

Ἀριστερά, ἀπὸ τὸ πέτρινο κατάξερο βουνὸ ὅλο ρεματιές, μὲ ἀνθισμένες λιγαριὲς καὶ ροδοδάφνες καὶ μὲ πλατάνια, κατέβαζαν νερὰ στὴ θάλασσα.

Τώρα ποὺ ξανασυλλογίζομαι θυμοῦμαι πὼς ὁ νησιώτης παραπονιοῦνταν ποὺ οἱ φόροι εἶναι βαρυπλήρωτοι καὶ τοῦ ξηγοῦσα πὼς θὰ ἔλθει καὶ ὁ καιρὸς γιὰ νὰ φύγουν οἱ τύραννοι, μὰ γιὰ νὰ ἔρθει ἐκείνη ἡ μέρα πρέπει ὅλοι μας νὰ βάλουμε τὰ δυνατά μας, νὰ κοπιάσουμε, νὰ πολεμήσουμε ἴσως, νὰ τῆς ἀνοίξουμε δρόμο γιὰ νὰ ἔρθει. Πρέπει νὰ τὴ φέρουμε μεῖς, δὲ θὰ μᾶς ἔρθει μοναχή της. Ἦταν ἴσως ἀπάντεχα τὰ λόγια μου καὶ ὁ νησιώτης μὲ τὰ γένεια καὶ τὶς βράκες δὲν εἶπε τίποτε, ὅμως ξέρω πὼς κάποια παρηγοριὰ θὰ χύθηκε στὰ σωθικά του καὶ μὲ τὴν ἐλπίδα θὰ τοῦ φάνηκε λιγάκι λαφρύτερο τὸ βάρος τῶν φόρων. Μοῦ μένει μονάχα κάποια λύπη τώρα γιατὶ ξέρω καὶ τοῦτο, ὅτι δὲ θὰ ἔκανε ποτὲ τίποτε ὁ νησιώτης ἐκεῖνος γιὰ νὰ ἔρθει οὔτε μιὰν ὥρα νωρίτερα ἡ ποθητὴ μέρα. Ἡ ἀόριστη ἐλπίδα, ἡ σκλάβα, προσμένει τὸ γλυτωμὸ ἀπὸ τὴν τύχη, ἐνῶ ἡ ἐλπίδα ἡ ὁρισμένη, ἡ εὐγενική, φυτρόνει στὴν ψυχὴ τοῦ δουλευτῆ. Ἐκεῖνος ποὺ κοπιάζει γιὰ κάτι τι ἔχει καὶ τὴ δίκια τὴν ἐλπίδα. Ὁ ἄλλος εἶναι σκλάβος· ἀλλὰ καὶ τούτου ἡ ἐλπίδα κάτι λέει, ἀφοῦ ἂν δὲν τὴν εἶχε θὰ σήμαινε πὼς δὲ νοιώθει πιὰ τὴ σκλαβιά του καὶ πὼς ἔγινε ἢ ζῶο ἢ μὲ τὸν τύραννό του ἕνα πρᾶμα.

Λέγοντας καὶ περπατώντας φτάσαμε στὴν Παλιάπολη. Ἀνέβηκα στὸ ἀκρωτήρι μὲ τὸν πύργο ποὺ ἔβλεπα ἀπὸ μακρειὰ τόσην ὥρα. Εἶδα τείχη ἀρχαῖα, ποιὰ χτισμένα μὲ ἀκανόνιστους βράχους, ποιὰ μὲ ἀγκωνάρια κανονικά, εἶδα καὶ τοίχους μὲ ἀσβέστη χτισμένους, καὶ μέσα στὶς ἐλιές, στὰ πρινάρια καὶ στ' ἄλλα χαμόδεντρα εἶδα χαλασμένα παλιὰ χτίρια, καὶ σκόρπια σκαλισμένα μάρμαρα. Γιὰ νὰ νοιώσω τὴν Παλιάπολη καὶ τὴν ἱστορία της ἤταν ἀνάγκη νὰ δῶ πρῶτα τοὺς σημερινοὺς Σαμοθρακίτες. Καὶ κατέβηκα βιαστικὰ νὰ πάγω στὴ Χώρα τῶν ζωντανῶν ἀνθρώπων.

Φύτρωσαν κάτω ἀπὸ ρίζωμα τοῦ λόφου—ἐπειδὴ εἶναι νερὰ τρεχούμενα πολλὰ—πλατάνια μεγάλα, καὶ σ' ἕναν κούφιο κορμὸ μέσα ἠῦρα ἕνα Σαμοθρακίτη ποὺ ἔψενε καφέδες· τὸ κούφωμα ἤταν καταμαυρισμένο ἀπὸ τὸν καπνὸ καὶ πιὸ σκοτεινὸ ἐκεῖνο ἀπὸ τὸν ἴσκιο τῶν δέντρων μέρος ἔλαμπε μονάχα ἡ μικρὴ φωτιά, καὶ μέσ' στὴ λάμψη της σὰν Κάβειρος μοῦ φάνηκε ὁ Σαμοθρακίτης ποὺ δὲν τὸν περίμενα διόλου στὴν ἐρημιὰ ἐκείνη.

Καὶ τώρα φύγαμε ἀπὸ τὴν ἀκρογιαλιὰ καὶ τὸ μονοπάτι πήραμε ποὺ ἀνεβαίνει μέσα στὸ σύδεντρο κατὰ τὴν πλαγιά. Ἐπάνω μεσημεριάζει καὶ ἀριόνουν τὰ δέντρα· γύρω σὲ μεγάλο δέντρο σταλίζουν τὰ πρόβατα· σ' ἄλλο ἀποκάτω πλάγιαζε ὁ τσοπάνος καὶ τὸ σκυλί. Τὸ λιοπύρι βράζει καὶ ἀχνίζουν διάφανον ἀχνὸ οἱ πυρωμένες πέτρες. Εἶμαι ξυπνητὸς καὶ ἀπὸ τὴ ζέστη τὴν κατάξερη μέθυσα. Ἀρχίζει μιὰ λαγκάδα, μὰ δὲν κατέβηκα ὡς τὸ βάθος της. Ἀπὸ κάποιο ἄνοιγμα εἶδα, χωμένο στὰ βουνὰ ποὺ τὸ φύλαγαν, ἕνα χωριό· τὰ σπίτια του, σκαρφαλωμένα σὲ μιὰ ξερὴ ράχη τὸ ἕνα ἐπάνω στὸ ἄλλο, εἶχαν τὸ χρῶμα τῶν πετρῶν τοῦ βουνοῦ καὶ ἀντὶ γιὰ σκεπὲς εἶχαν δώματα. Τὰ παραθύρια λιγωστά.

Ἡ Χώρα, μακρειὰ ἀπὸ τὴ θάλασσα φερμένη, σὲ ψήλωμα παράμερο, κρυφὸ καὶ προφυλαγμένο, σὰ χτισμένη ἀπὸ ἀνθρώπους τρομαγμένους, εἶναι τῶν τώρα ζωντανῶν Σαμοθρακιτῶν ἡ πολιτεία. Ἀπὸ κεῖ ποὺ τὴν ἔβλεπα ἀνεβαίνοντας τὴ μισοέκρυβε κ' ἕνας ἀπόκρημνος βράχος ποὺ στὴν κορφή του στυλόνεται τὸ κάστρο τῶν Γενοβέζων.

—

Θὰ ἤταν τὸ μεσοχώρι ἐκεῖνο τὸ στενὸ πεζούλι ποὺ ξεπέζεψα. Ἤμουν σὲ τόπο καινούριο ποὺ δὲν τὸν εἶχα ἰδωμένο πρίν, μὰ οἱ ἄνθρωποι δὲ μοῦ ἤταν ξένοι καὶ τὰ καταπόδια σὰ νὰ τὰ ἤξερα—τὸ καφενεδάκι, τὰ πολλὰ σκαμνιὰ ἔξω, οἱ λίγοι πάγκοι κοντὰ στὰ λίγα ξύλινα τραπέζια μέσα, ἕνα δυὸ δέντρα στραβά, τὸ μπακάλικο πάρα πέρα μὲ λογῆς πραμάτειες τῆς μπακαλικῆς καὶ τῆς μαναδικῆς ἀνάκατες, καὶ νησιώτες βρακάδες μὲ μαντήλι στὸ κεφάλι, περαστικοὶ μὲ βήματα τεμπέλικα καὶ λιγωστοὶ καθισμένοι στὰ σκαμνιὰ ἔξω ἢ στὰ τραπέζια μέσα καὶ στραβοκυτάζοντας τὸν ξένο, καὶ μαζωμένα σιωπηλὰ νησιωτόπουλα μὲ μικρὲς βράκες ποὺ αὐτὰ παρατηροῦν τὸν ξένο μὲ κατάνυξη καὶ μύγες ποὺ κολλοῦν στὰ τραπέζια καὶ ὅπου ἀκαθαρσία. Καμιὰ κίνηση σ' ὅλα αὐτά. Μονάχη ἡ μεσημεριάτικη ὥρα μ' ἔχει μαγεμένο καὶ κάθομαι σ' ἕνα σκαμνί. Σ' ἄλλο σκαμνὶ κοντά μου ἤρθε σὲ λίγο καὶ κάθησε ἕνας μὲ γένεια καὶ μὲ ρωτοῦσε θαρρετὰ ἀπὸ ποῦ ἤρθα καὶ τί δουλειὰ κάνω καὶ τί θέλω ποῦ ἤρθα. Μοῦ φάνηκα σὰν κάπως ζωηρὸς μέσα στὴν τόση νέκρα τοῦ χωριοῦ καὶ τοῦ μεσημεριοῦ καὶ ξεχώριζε ἀπὸ τοὺς ἄλλους. Ἔμαθα ὕστερα πὼς ἤταν ὁ Ἀλῆς ὁ Τοῦρκος, καραβοκύρης καὶ κατάσκοπος.

Τὸ δεῖλι βρέθηκα στὴ Βίγλα ἔξω μὲ μερικοὺς νησιώτες, τὸν πρωτόπαπα καὶ τὸ δάσκαλο. Ἤθελα

ΠΕΤΡΟΥ ΨΗΛΟΡΕΙΤΗ

ΣΠΑΣΜΕΝΕΣ ΨΥΧΕΣ*

«Ἡ ἀναγνώριση τῶν ἀδερφῶν ἀρχίζει καὶ γίνεται, ἡ ἰδέα τῆς ἀτομικῆς ἰδιαιτέρας Πατρίδας ἀρχίζει καὶ κλονίζεται, τὰ γεωγραφικά, χρωματισμένα σύνορα τῶν Κρατῶν ξεθωριάζουνε καὶ σβήνουνε κι ἀναγνωρίζεται μιὰ νέα Πατρίδα, ἡ Γῆ, κ' ἕνας μόνος σκοπός, ἡ Ἀλήθεια. Ναί, ναί, προμαντεύομε πιὰ μέσ' ἀπὸ τὴ νύχτα τοῦ πόνου καὶ τῆς δυστυχίας, πὼς ξημερώνει καὶ κάνομε πιὰ τὰ πρῶτα τρέμουλα βήματα, ἐπιστρέφοντας ἐπιτέλους Ἄσωτοι υἱοὶ πρὸς τὸν Πατέρα Ἥλιο καὶ τὴ Μάννα Γῆ. Κυτάχτε ! Κυτάχτε ! τὸ αἷμα τῶν πληγωμένων θανάσιμα θεῶν, βάφει κατακόκκινα τὴν ἀνατολὴ τοῦ ἡλίου τῆς Ἀλήθειας!»

Καὶ κανένας δὲν εἶδε, καὶ κανένας δὲν ἄκουσε, τὰ πονηρὰ δαιμόνια τὰ παιχνιδιάρικα καὶ πειραχτούρικα, ποὺ φιδογλυστρούσανε ἀπὸ τὰ κυπαρίσσια καὶ στήσανε χορὸ τριγύρω στὸν Ὀρέστη κι ἄρχισαν τὸ μαγγιόλικο τραγούδι :

«Ὀϊμέ ! Ὀϊμέ !
Τὸν ἐξάφνισες τὸν κόσμον τὸν ὡραῖον !
Χίλια κομμάτια γίνηκε
Ἀπὸ τὸ βαρί σου, τὸ ἀτσαλένιο χέρι!
Γιατὶ τέτοια εἶναι τὰ χτυπήματα τῶν ἡμιθέων !
Τραβοῦμε τὰ συντρίμια στὸν ἀφανισμό.
Καὶ κλαίμε
Τὴν ὀμορφιὰ ποὺ χάθηκε,
Ὦ Δυνατότερε
Ἀπ' ὅλους τοὺς γιοὺς τῆς Γῆς
Κ' ὑπέροχε,
Χτίσε τονε πάλι
Κοὶ μέσα στὴν καρδιά σου ὕψωσέ τονε !
Ἄρχισε !
Μὲ τ ν καθάριο νοῦ σου
Καὶ νέοι ὕμνοι
Ἂς ὑψωθοῦν γιὰ σένα !»

Ὡστόσο οἱ δυὸ φτισικοὶ ἀριστοκράτες ξακολουθούσανε τὴν κουβέντα τους :

— Στὸν μπαμπᾶ σας γράφετε : ἀγαπητέ μου πάτερ, ἢ σεβαστέ μου πάτερ ;

— Τί λέτε καλέ ! Ἀγαπητέ μου !

— Ἄ ! βέβαια, βέβαια ! Τί σημασία ἔχουνε, παρακαλῶ, αὐτὲς οἱ δουλικὲς προσφώνησες ; (τὸ ἀπάνω χεῖλι του ἀνασηκώθηκε ἀπὸ ἀηδεία) : Σεβαστέ μου πάτερ ! Φιλῶ τὴν δεξιάν σου ! Εἶναι ντροπή ! (τὰ μάτια του λάμψανε ἀπὸ ἱερὴν ἀγανάχτηση καὶ τὸ χέρι του ὑψώθηκε σφιγμένο). Ἡ οἰκογένεια, ὡς γνωστόν, βρίσκεται στὸ τέλος της, διαλύεται, ἀποσυνθέτεται, πάει ! καὶ πρέπει ἐμεῖς οἱ ἀνεπτυγμένοι οἱ Ἐκλεχτοί !

— Σσσσ ! φώναξε πάλι ὁ δάσκαλος ὑψώνοντας τὸ μολύβι.

Κι ὁ Ὀρέστης—ὁ Ὀρέστης δὲν ἔβλεπε τίποτα, δὲν ἄκουε τίποτα. Εἴτανε μόνος ἐκεῖ μὲ τὸνειρό του πρόσωπο πρὸς πρόσωπο. Κ' εἴτανε ὀδυνηρότατα κωμικὸς ἔτσι ποὺ κερνοῦσε καὶ μεθοῦσε μόνος του.

«Τὸ ἔνστιχτο τοῦ ὑπέροχου ψυχολόγου καὶ ψυχίατρου ποὺ εἶχε μέσα του ὁ Χριστός, ἐπιστημονικώτατα τὸν ὁδήγησε σὲ ὅλα τὰ λόγια τῆς ἀγάπης ποὺ εἶπε. Οἱ ὁρμὲς τῆς καρδιᾶς ταυτίζονται μὲ τὶς σκέψες ποὺ ὕστερα ἀπὸ χρόνια πολλὰ γεννοβόλησεν ὁ νοῦς. Κ' ἡ καρδιὰ τοῦ Χριστοῦ εἶναι πρόδρομη προφήτισσα τοῦ νοῦ τοῦ Νεύτωνα καὶ τοῦ Δαρβίνου καὶ τοῦ Σπένσερ. Ὅ,τι ὁ σοφὸς δὲν εἶχεν

*) Ἡ ἀρχὴ στὸ 355 φύλλο.

νὰ δῶ τὴ Λῆμνο ποὺ δὲν τὴν εἶχα δεῖ ποτὲς ἀκόμα καὶ ἀπὸ τὸ μέρος ἐκεῖνο τὸ ψηλὸ φαίνουνταν πολλοὶ τόποι. Μπροστά μας κατέβαινε μιὰ πλαγιὰ μὲ μαλακοὺς λόφους ἀλλοῦ δασοὺς μὲ δέντρα, ἀλλοῦ μὲ ξεραμένα χωράφια. Καὶ πέρα ἀπὸ τὴ φωτεινὴ θάλασσα ἦταν σὰ γερμένη ἡ χαμηλὴ Λῆμνο, καὶ ξεπετιοῦνταν τὸ Ἅγιον Ὄρος μυτερὸ πρὸς τὸν οὐρανό. Καθήσαμε σὲ κάτι πέτρες σκορπισμένες ἐπάνω στὴν κατάξερη χρυσὴ χλόη ποὺ εἶχαν πέσει ἀπὸ τὸ γειτονικὸ βουναλάκι τὸν καιρὸ ποὺ σείστηκε τὸ νησί. Ὥρα, ποὺ σὰν ἀποσταμένο τὸ φῶς ἀπαλαίνει τὰ χρώματα καὶ μακραίνει τοὺς ἴσκιους καὶ σταλάζει σὰ μιὰ χινοπωριάτικη ἀτίμητη γλύκα στὰ πράματα. Ὡριμάζει ὁ κόσμος.

Μοῦ ἔδειξαν κατὰ τὸ γιαλὸ ἕνα κατατόπι·

— Λέγεται Μακρολιὲς τὸ μέρος ἐκεῖνο, ἔκανε ὁ παπᾶς. Καὶ ὁ δάσκαλος εἶπε·

— Ἐκεῖ βγῆκαν οἱ Τοῦρκοι τὸν καιρὸ τοῦ χαλασμοῦ.

— Ποιό χαλασμὸ λέτε ;

— Στὰ εἰκοσιένα.

Καὶ ἄκουσα τὴν ἱστορία τοῦ χαλασμοῦ ὅπως τὴ θυμοῦνται στὸ νησὶ οἱ γέροντες.

Δυὸ τρεῖς προεστούς, ποὺ ἦταν παγεμένοι στὴν Πόλη γιὰ ἐμπόριο, τοὺς εἶχανε μυήσει ἐκεῖ στὴ φιλικὴ ἑταιρία. Γυρίζοντας στὸ νησί τους ξεμυστηρεύτηκαν καὶ σ' ἄλλους μερικοὺς προεστοὺς ὅ,τι εἶχαν μάθει. Ἀπὸ τὸ Μάρτη τοῦ εἰκοσιένα ἀκούστηκε ἀπὸ κάποιο καράβι ποὺ ἄραξε στὴ Σαμοθράκη πὼς παντοῦ σηκόνονται οἱ Χριστιανοὶ καὶ χτυποῦν τοὺς Τούρκους. Ἀρνήθηκαν τότε καὶ οἱ Σαμοθρακίτες νὰ πληρόνουν τὰ δοσίματα. Οἱ Τοῦρκοι τοὺς ξαπέστειλαν ἕνα Ἰμπριώτη, τ' ὄνομά του Λογοθέτης, ποὺ κάλεσε τοὺς Νησιώτες μὲ τὸ καλὸ νὰ πληρώσουν τὰ δοσίματα μὰ αὐτοὶ τοῦ ἀποκρίθηκαν, καθὼς καλὰ τὸ θυμοῦνται οἱ γέροι ποὺ τ' ἄκουσαν ἀπὸ τοὺς πατεράδες τους, πὼς δοσίματα δὲν ἔχουν νὰ δώσουν, μονάχα μολύβι καὶ μπαρούτι. Ἔπειτα ὅμως σὰν ἔφυγε ὁ Ἰμπριώτης φοβήθηκαν γι' αὐτὸ ποὺ εἶπαν, μὴν ἔρθει ὁ Τοῦρκος καὶ τοὺς σφάξει. Ἕνας Σαμιώτης ἔμνησκε στὸ νησὶ καί, μὲ τὸ νὰ ἔχει τουφέκι, ἄρχισε καὶ γύμναζε μερικοὺς Σαμοθρακίτες στὸ σημάδι. Θὰ βρίσκουνταν ἴσως καὶ ἄλλα ὅπλα στὸ νησί, μπορεῖ καὶ νὰ ἔφεραν μερικὰ τότε γιὰ καλὸ καὶ γιὰ κακό. Τὸ Σεπτέμβρη, τὴν πρώτη τοῦ μηνός, ξεπέζεψαν στὶς Μακρολιὲς χίλιοι ὡς δυὸ χιλιάδες Τοῦρκοι, καθὼς λένε. Μόλις τὸ ἔμαθαν οἱ Σαμοθρακίτες ἄρχισαν νὰ φεύγουν στὰ βουνά. Ὁ Σαμιώτης μὲ τριάντα σαράντα νησιώτες ἔπιασαν τοὺς λόφους, τὸν Κοῦκο καὶ τὸ Βρυχό, στὸ στενὸ ποὺ λέγεται Σταυρὶ καὶ εἶναι στὰ δυτικὰ τῆς Χώρας. Ὅταν φάνηκαν οἱ Τοῦρκοι προβαίνοντας κατὰ τὴ Χώρα, τοὺς πυροβόλησαν. Τὸ βόλι τοῦ Σαμιώτη παίρνει κάτω τὸ σημαιοφόρο τους. Ἀλλὰ στὴ δεύτερη ριξιὰ τὸ τουφέκι σκάνει, ὁ Σαμιώτης ζητεῖ τοῦ γειτονά του τὸ τουφέκι γιὰ νὰ τραβήξει. Τὸ βλέπουν αὐτὸ οἱ ἄλλοι Σαμοθρακίτες καὶ τὸ βάζουν στὰ πόδια, ἀκράταγοι. Σκόρπισαν ὁλοῦθε, καὶ μερικοὶ τρέχοντας κατὰ τὴ Χώρα μήνυσαν τὰ νέα στοὺς χωρικούς. Τότε ἄρχισε τὸ μεγάλο φευγιό. Μερικοὶ ὅμως ἔμειναν καὶ κρύφτηκαν μέσ' στὰ σπίτια. Μπῆκαν στὴ Χώρα οἱ Τοῦρκοι, ἔπιασαν ἀμέσως δυὸ τρεῖς καὶ κάποιον Κυριάκο, ἔξυπνο καὶ τετραπερασμένον ἄνθρωπο, τοῦ ἔταξαν πολλά, τὸν ἔκαμαν τσαούση καὶ τὸν ἔβαλαν καὶ προσκάλεσε τοὺς νησιώτες νὰ παραδοθοῦν τάχα πὼς θὰ τοὺς συγχωρέσουν οἱ Τοῦρκοι. Ἦρθαν λοιπὸν καὶ σιγὰ σιγὰ παραδόθηκαν ἑφτακόσιοι ἄντρες, καὶ κάτω ἀπὸ τὸ κάστρο, σὲ μιὰ μεριὰ ποὺ λέγεται Ἐφκᾶς, στὰ βράχια ἐπάνω, ἕναν ἕναν, σὰν τ' ἀρνιά, τοὺς ἔσφαξαν ὅλους. Τρεῖς μέρες βάσταξε τὸ μακελειό. Ὅσοι ξέφυγαν ἄλλοι στὰ βουνὰ ἀνέβηκαν καὶ κρύφτηκαν στὶς σπηλιές, ἄλλοι κατέβηκαν στὴ θάλασσα καὶ τοὺς γλύτωσαν τὰ καράβια στὴ Ρούμελη καὶ στὰ νησιά. Οἱ Τοῦρκοι, γυρεύοντας παντοῦ ἀνθρώπους ἔμπαιναν στὰ σπίτια καὶ τὰ ρήμαζαν. Ὅσους ἔβρισκαν τοὺς χαλοῦσαν στὸν τόπο. Στὴν ἐκκλησία μπῆκαν, τύφλωσαν τοὺς Ἅγιους, ἅρπαξαν ὅ,τι πολύτιμο εἶχε, σύντριψαν τὴν Ἅγια Τράπεζα, κ' ἕνας μὲ τὴ λόγχη του τρύπησε τὸ Εὐαγγέλιο πέρα πέρα. Ἕνα μῆνα, λένε, κυνηγοῦσαν τοὺς νησιώτες στὰ βουνὰ καὶ στὶς σπηλιὲς γιὰ νὰ τοὺς ξεπαστρέψουν ὅλους καὶ νὰ κλέψουν τὶς γυναῖκες τους. Καὶ σ' αὐτὸ τὸ ἄγριο κυνηγητό, τὸ δρόμο τοὺς τὸν ἔδειχνε πάντα ὁ Κυριάκος ὁ τσαούσης, γιὰ τὸ πετσί του. Γυναῖκες παράτησαν τὰ μικρὰ παιδιά τους, ἄλλες σὰν τρελλὲς πέταξαν τὰ βυζανιάρικα μωρά τους ἀπὸ τὰ βράχια γιὰ νὰ γλυτώσουν αὐτές, ἄλλες ἔπεσαν κ' οἱ ἴδιες ἀπὸ γκρεμνοὺς καὶ σκοτώθηκαν. Ὅσες ἠῦραν ζωντανὲς οἱ Τοῦρκοι τὶς ἔκαναν σκλάβες. Καμιὰν ἀντίσταση δὲν ἔφερναν οἱ νησιώτες ἅμα τοὺς ἔπιαναν. Καὶ σὲ μεριὲς ἀπάτητες καὶ ψηλές, ποὺ καὶ μιὰ πέτρα νὰ κυλοῦσαν μποροῦσαν νὰ πλακώσουν πολλοὺς Τούρκους, δὲν ἔκαναν ἀπὸ τὸ φόβο τους τίποτε παρὰ ἄφιναν καὶ τοὺς ἔπιαναν ζωντανοὺς καὶ ἢ τοὺς ἔσφαζαν ἀμέσως ἢ τοὺς ἔσερναν κι αὐτοὺς σκλάβους σὰν τὶς γυναίκες. Στὴν Πόλη πῆραν πολλοὺς καὶ πολλὲς καὶ τούρκεψαν. Ἄλλοι πέθαναν ἀπὸ τὴν πεῖνα. Λίγοι ἔμειναν στὸ νησὶ ποὺ κρύφτηκαν τόσο καλὰ στὰ κατσάβραχα καὶ τὶς σπηλιὲς ποὺ δὲν τοὺς βρῆκαν οἱ Τοῦρκοι. Ἀφοῦ ἔσφαξαν ὅσους εἶχαν νὰ σφάξουν καὶ πῆραν σκλάβους τοὺς ἄλλους, τὸν Κυριάκο τὸν τσαούση, τὸν καλό τους ὁδηγό, τὸν θανάτωσαν κι αὐτόν, λέγοντας πὼς κι αὐτὸς δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι καλὸς ἀφοῦ προδίνει τοὺς συντοπίτες του.

Ἑφτὰ ὀχτὼ χρόνια ἔμεινε σχεδὸν ἔρημο τὸ νησὶ καὶ ἔρχουνταν μονάχα κάπου κάπου κουρσάροι καὶ τὸ ἀπορήμαζαν.

Ἔβλεπα τὰ σιωπηλὰ κατατόπια καὶ ἡ διήγηση, σὰ νὰ ζωντάνευε, περνοῦσε μπροστά μου σὲ ζωγραφιές.

Ὕστερα πόθησα νὰ ἔμενα πάντα σ' ἕνα νησὶ κρυμένος, νὰ τὸ ἔκανα δικό μου. Καὶ πάλε ὅστερα φαντάστηκα νὰ γινόμουν τοῦ νησιοῦ βασιλιᾶς, νὰ τὸ ὁριζα.

Ὁ ἥλιος εἶχε δύσει καὶ γυρίζαμε σιγὰ σιγὰ κατὰ τὴ Χώρα· μᾶς προσπέρασε ἕνας βοσκὸς μὲ ἀνθοτύρια σὲ μαντίλι. Μᾶς τὰ ἔδειξε καὶ τὰ ἀγοράσαμε.

— Θὰ τὰ φᾶμε τὸ βράδυ μὲ τὸ μέλι, ἔκανε ὁ παπᾶς.

(Ἀκολουθεῖ)

ΙΔΑΣ

Ὑπὸ τὴν Ὑψηλὴν προστασίαν τῆς Α. Μ. τοῦ Βασιλέως

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ καὶ ΕΜΠΟΡΙΚΗ

Ἐν Ἀθήναις (Πλατεῖα Κάνιγγος)

Ἐγκεκριμένη διὰ τοῦ ἀπὸ 29 Ἰουλίου 1894 Β. Δ. Σχολαὶ τεχνικῶν σπουδῶν ἀνώτεραι :

ΕΜΠΟΡΙΚΗ, ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ, ΓΕΩΡΓΙΚΗ, ΜΗΧΑΝΟΥΡΓΙΚΗ, ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ

Φοίτησις διετής.

Ἔναρξις μαθημάτων τῇ 15 Σεπτεμβρίου.

Πρόγραμμα ἀποστέλλεται δωρεάν.

Γίνονται δεκταὶ μαθήτριαι.

ἀκόμα σκεφθεῖ, ὁ Ναζωραῖος Ποιητὴς τὸ αἰστάνθηκε, κι ὅ,τι τὸ λογικὸ δὲν εἶχεν ἀκόμα δεῖ, τὸ ἔνστιχτο τοῦ εὐγενικοῦ ὀργανισμοῦ τὸ ἀγνάντεψε. Καὶ μόλις σήμερα ὅ,τι ὁ Χριστὸς εἶπε καὶ δὲν τὸ δικαιολόγησε, ἡ Ἐπιστήμη τὸ δικαιολογεῖ, δείχνει βαθιά, ἀνατέμνοντας τὶς σάρκες μας, τὶς ἶνες ποὺ μᾶς σμίγουνε μὲ ὅλο τὸν κόσμο, σὲ μιὰν ἁρμονικότατη καὶ μιὰν ἡδονικότατη ἕνωση ἀγάπης κι ἀδερφοσύνης.»

Πόσο ἤρεμα σὰ βαρὶ σύγνεφο ἀπάνω σὲ λιόζεστο βουνὸ καὶ πόσο θλιμένα πέρασεν ὁ ἥσκιος τοῦ Χριστοῦ ἀπάνω ἀπὸ τὰ μνήματα ! Μερικοὶ χαμογελάσανε σὰν τὸν εἴδανε, περιφρονητικώτατα, σοφοὶ αὐτοὶ κουφιοκεφαλάκηδες καὶ ξεχαλιναρωμένοι ἀπὸ τὶς δεισιδαιμονίες τῶν ὄχλων. Ἄλλοι προσέχανε ἀλλοῦ, δένανε τὴ γραβάτα τους, ἢ διορθώνανε μὲ τὴν ἄκρη τοῦ μανικιοῦ τους τὸ σηκωμένο χνοῦδι τοῦ ἀψηλοῦ τους καπέλλου ἢ κρυφοσαλιώνανε τὰ χείλια τους νὰ κοκκινίσουν—καὶ δὲν τὸν εἴδανε !

Ἡ Χρυσούλα μόνον ὡς τὸν εἶδε, ἔσκυψε τὸ κεφάλι. Ἡ ψυχή της γονάτισε μέσα της, κ' ἔλυσε τὰ μαλλιά της κι ἄνοιξε κ' ἔχυσε τ' ἀρώματα τῆς καρδιᾶς καὶ εἶπε :

— Σὺ εἶσαι ἡ Ἀλήθεια καὶ ἡ Ζωή. Σὺ μόνο. Οὔτε τὸ μέτωπο τῆς Ἀθηνᾶς τὸ σκληρὸ καὶ κυρίαρχο. Οὔτε τοῦ Ἀπόλλωνα τὰ χείλια ποὺ καῖνε καὶ τὰ μαλλιὰ ποὺ πληγώνουν. Τὰ χέρια Σου μόνο, Κύριε, πληγοροῦν καὶ δαίρνουν καὶ θαματουργοῦν, τὰ χέρια Σου τὰ διάφανα καὶ λευκὰ καὶ κερένια, σὰν ἄρρωστης γυναίκας. Ὦ ! νὰ μποροῦσα ν' ἄγγιζα τὰ χέρια σου, Κύριε !

IV

Ὁ οὐρανὸς ἄρχισε νὰ κατσουφιάζει. Ὅλοι σηκώσανε τὸ κεφάλι κ' εἴδανε μ' ἐλπίδα ἕνα σύγνεφο κατάμαυρο ποὺ κρεμότανε ἀπάνω ἀπὸ τὰ δέντρα, γεμάτο βροχή.

— Ἄ ! νὰ μὴ βρέξει ! νὰ μὴ βρέξει, νὰ γλυτώσομε !

— Δὲ σοῦλεγα νὰ μὴν ἔρθομε ; Καλὰ καθόμαστε στὸ καφενεῖο.

— Ἄ ! πότε νὰ βρέξει ! πότε νὰ βρέξει !

Ἡ μέρα ὅλη βουρκωμένη καὶ σύμπαθη ἤρεμα καὶ δειλὰ πονοῦσε, κ' ἤθελε νὰ κλάψει δυνατὰ καὶ ν' ἀλαφρώσει καὶ δὲν τολμοῦσε.

— Δὲν τόνε χωνεύω πιά ! Δὲν τονὲ χωνεύω τὸ σαχλό !

Μούγγριζε ὁ ψευτοκαλλιτέχνης φουσκώνοντας καὶ ξεφουσκώνοντας κι ἀναταράζοντας τὰ χείλη του σὰ χήτη λιονταριοῦ.

— Τί ἀηδείες, τί ἀσυναρτησίες, κλέφτης ἀπὸ δῶ, κλέφτης ἀπὸ κεῖ, βιδάνιο ἀπὸ τὰ βιβλία κ' ἔρχεται τώρα νὰ μᾶς πουλήσει σοφίες ! ἄαα ! μούγγριζε κι ὁ βιβλιοθηκάριος τρίζοντας τὰ δόντια του.

— Ἄ, νὰ μὴ βρέξει νὰ γλυτώνομε ! ἀναστενάξανε ὅλοι τριγύρω.

Ραγιζότανε ἡ καρδιὰ τῆς Χρυσούλας θαμπομαντεύοντας τὴν προστυχιὰ τῶν ἀνθρώπων γύρω. Ἕνας φόβος παράξενος τὴν κυρίευε. Ἔμοιαζε μὲ τὸ περιστέρι ἡ Χρυσούλα ποὺ ξάφνου βρέθηκε σὲ φωλιὰ γερακιῶν. Ψυχὲς ταπεινὲς καὶ μπακαλίστικες γύρω της, χαμοσερνάμενες καὶ λασποχαρούσες, χωρὶς ἰδανικά, ὅ,τι ἰδανικὰ κι ἂς εἶσανε, χωρὶς καμιὰ πίστη, καμιὰ φιλοδοξία, κανένα σκοπό ! Ψυχόρμητα ἔνοιωθε ἡ Χρυσούλα ἕναν παράξενο φόβο καὶ μαζευότανε καὶ δὲν τολμοῦσε νὰ σηκώσει τὰ μάτια της καὶ νὰ τοὺς κυτάξει. Ψυχόρμητα ἔνοιωθε πὼς ὅλοι ἐκεῖνοι οἱ νέοι γύρω της ἦσαν κανονικοὶ καὶ δίβουλοι καὶ τιποτένιοι, ἀπὸ κείνους ποὺ προοδεύουν στὴ ζωή, ἀνοιχτομάτηδες καὶ παραδόπιστοι καὶ πρακτικοὶ ποὺ θάχουν τὴν ἄλλη μέρα πελκατεία κ' ὑπό-

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΣΤΗΝ ΞΑΔΕΡΦΗ ΜΟΥ

Γ'.

Ἀγαπημένη μου,

Ἤθελα δὰ ἐγὼ ἐχτὲς νὰ σὲ ὑπερασπιστῶ μὲ τὴν καρδιά μου, μὰ φοβήθηκα τὶς θεῖες, ποὺ θὰ λέγανε πάλι πὼς ἐγὼ σὲ δασκαλεύω. Γιατί, θαρρεῖς πὼς δὲν ἔβλεπα τὴν ἀγωνία σου, νὰ τὶς πείσεις πὼς στὴ φιλονεικία σου μὲ τὸ Μίμη εἶχες ἐσὺ τὸ δίκιο ; Μὰ τί τὰ θὲς ὅπως σοῦ λέω καὶ παραπάνω, ποὺ τὶς φ βήθηκα αὐτὲς τὶς φριχτές μας θεῖτσες. Ὅμως καὶ οὐ πάλι, δίκιο τώρα ζητᾶς σ' αὐτὰ τὰ ζητήματα ἀπὸ τὸν ἕνα κι ἀπὸ τὸν ἄλλο ; Δὲ σιάζεις τὶς δουλειές σου μοναχή σου καὶ νὰ σωπαίνεις ; Τί τὶς θές ; Τἄχεις μὲ τὸ Μίμη. Περίμενε νὰ βραδιάσει, νἄρθει ἐκεῖνος στὸ σπίτι, νὰ καθήσετε στὸ σαλονάκι σας τὸ ρόζ, καὶ τότε κάνε του τοῦ ἴδιου τὰ παράπονά σου. Φόρεσε καὶ καμμιὰ τουαλετίτσα φιλάρεσκη, χτένισε τὰ μαλλιά σου ὅπως σοῦ πηγαίνουν καλύτερα, γίνου ὅσο μπορεῖς πιὸ ὄμορφη καὶ πάσκισε νὰ φανεῖς φριχτὰ λυπημένη. Ὄχι θυμωμένη ὅμως, αὐτὸ τὸ μέσον, παιδί μου, εἶναι γιὰ τὶς πονηρὲς γυναῖκες, κ' ἐσύ, ἀγαπημένη μου, μόνο λίγο-λίγο πεισματάρα εἶσαι...

Λοιπὸν θἄρθει ὁ Μίμης, σοβαρὸς κι ἀμίλητος. Φυσικὰ θὰ θυμᾶται τὰ μεσημεριανὰ καὶ θὰ μπεῖ ὅπου εἶσαι... Ἐσὺ βέβαια θὰ κάθεσαι καὶ θἄχεις τὸ κεφάλι σου μὲς στὰ χέρια σου, στὰ ὀμορφότατα χέρια σου, ἔτσι ποὺ ὁ Μίμης νὰ σὲ δεῖ ὅλη ὡς θὰ σ' ἀντικρύσει ἀπὸ τὴν πόρτα. Δηλαδὴ θὰ δεῖ τὴ ρόμπα σου τὴ ρὸζ μὲ τὶς πολλὲς ντανταλλες καὶ τὰ κοντὰ μανήκια, τὸ κεφάλι σου τὸ σγουρό, τὰ μπρατσάκια σου τὰ χιονάτα. Τί θὰ συμβεῖ τότε ; Ἔτσι ποὺ θἄσαι ὄμορφη, κι ὅπως ὁ Μίμης ἔρχεται ἀπὸ τὶς τόσες ἀσκήμιες καὶ πεζότητες τῆς ζωῆς, κι ὅπως θὰ φαίνεσαι λυπημένη-λυπημένη, κι ὅτι ὅλη μέρα καθόσουν ἔτσι ἀπαρηγόρητη, κατάκλειστη μέσα, ὅλο κι ἀνεκυκλίζοντας στὸ νοῦ σου τὶς σκηνὲς τοῦ μεσημεριοῦ, καὶ ποιός ξέρει, ἀμφιβάλλοντας ἂν ὁ Μίμης θὰ σ' ἀγαπᾶ ἀκόμα (νὰ εἶσαι βέβαιη ὅλα αὐτὰ θὰ περάσουνε ἀπὸ τὸ νοῦ του, σὰ θὰ σὲ δεῖ ἔτσι ὄμορφη —ὄμορφη πρῶτα ἀπ' ὅλα, σημείωσέ το, παιδί μου — εἶναι φοβερό, μὰ τί νὰ κάμομε, ἔτσι εἶναι) ἡ πρώτη του κίνηση θἄναι νἄρθει νὰ σοῦ χαδέψει ἐλαφρὰ τὸ κεφάλι...ὄχι...ὄχι...πρῶτα θὰ κάμει ὅῆθεν τὸν ἀδιάφορο τρυφερό... «Μὰ πῶς κάθεσαι ἐδῶ μὲς στὸ ρεῦμα νὰ κρυώσεις ;...» Καὶ πάει νὰ κλείσει τὴν πόρτα. Τώρα ἔρχεται καὶ καθίζει κοντὰ-κοντά σου (σὰ νὰ μὴν εἶχε ἄλλο μέρος στὸ ντιβάνι). «Μὰ ἀλήθεια, εἶσαι ἀκόμα κακιωμένη μαζί μου ;»

— Δὲν εἶμαι κακιωμένη, Μίμη, εἶμαι μόνο λυπημένη...

Καὶ θὰ τοῦ δώσεις νὰ καταλάβει πὼς ἂν λυπήθηκες τόσο, εἴτανε, ὄχι γιατὶ εἶπε κεῖνος κάτι τι ποὺ σὲ πείραξε : Ὀοχι γι' αὐτό ! Εἶναι γιατί, ἐνῶ θὲς νὰ κάνεις πάντα, μόνο ὅ,τι θέλει, δὲν τὸ κατορθώνεις καὶ τὸν στενοχωρᾶς....

— Ἀγαπημένη μου . . . . κ.τ.λ.

Στὸ Θεό σου ἐδῶ μέσα, τί γυρεύουνε οἱ θεῖες μὲ τὶς σοφὲς καὶ περίσσες συμβουλές τους ;

«Παιδί μου, ὅ,τι πεῖ ὁ ἄντρας αὐτὸ εἶναι ! Γιατὶ ἐκεῖνος εἶναι ὁ κύριος κι ὁ ἀφέντης στὸ σπίτι»... Καὶ ἔρχουνται τὰ χρόνια ποὺ οἱ γυναῖκες βγαίνανε ὄξω μὲ φερετζέ, καὶ τὶς κλειδώνανε οἱ ἄντρες τους, καὶ πέρνανε τὸ κλειδὶ καὶ πού, (σημ. δική μου) τόσο εἴτον σ' ἐνέργεια οἱ ἀνεμόσκαλες καὶ ὅλα τ' ἄλλα μέσα τῆς συγκοινωνίας, τῶν μέσα μὲ τοὺς ὄξω...

Κι αὐτὰ ὅσον ἀφορᾶ τὸν τρόπο ποὺ θὰ κανονίζεις τὶς δοσοληψίες σου μὲ τὸν ἄντρα σου.

Τώρα, ἂν ἐπιμένεις μολαταῦτα νὰ ζητᾶς δίκιο, οοῦ λέω πὼς : Τὴ στιγμὴ ποὺ ὁ Μίμης ὁ δικός μου μοῦ κάνει παρατήρηση ἐπειδὴ ἀντὶ νἄχομε στὸ τραπέζι κομπόστα ἔχομε κρέμα, ποὺ ἐκεῖνος δὲν τὴν ἀγαπᾶ (ξέρει ὅμως πὼς ἐγὼ τρελλαίνομαι), σίγουρο εἶναι πὼς μ' ἀγαπᾶ πολὺ λιγώτερο ἀπ' ὅσο χρειάζεται. Βέβαια, ἀπὸ τὴν πρώτη στιγμή, ἔχει ἐκεῖνος τὸ δίκιο, ἀφοῦ δὲν ἀγαπᾶ τὴν κρέμα, στοιχειώδικο χρέος μου εἶναι νὰ τοῦ κάμω τὸ χατήρι του. Μὰ τάχα, κ' ἐδῶ 'ναι ὁ κόμπος, δὲν εἶναι ἡ δική του στοιχειώδικη ἀπόδειξη ἀγάπης, νὰ παραβλέψει σ' ἕνα τόσο μου παραμικρὸ γοῦστο ;

Καὶ νά, γιατὶ εἶχες δίκιο χτές, ὅπως θἄχομε δίκιο πάντα ἐμεῖς οἱ γυναῖκες κάθε φορὰ ποὺ θὰ θελήσομε νὰ δείξομε πώς : Ἄλλο Ἀγάπη, κι ἄλλο Γενιτσαρισμός.

Σὲ φιλῶ

ΠΕΤΡΟΥΛΑ

ΑΡΓΥΡΗ ΣΦΡΑΓΙΔΩΤΗ

ΠΑΛΙΟΙ ΣΚΟΠΟΙ

ΠΟΥΛΙΟΥΝΤΑΙ ΣΤΑ ΓΡΑΦΕΙΑ ΤΟΥ ΝΟΥΜΑ ΔΡ. 2

ΚΑΙ ΔΡ. 2 1/2 ΓΙΑ ΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ

ΔΡΟΜΟΙ ΚΑΙ ΣΤΡΑΤΕΣ

ΑΝΟΙΞΙΑΤΙΚΟΣ ΓΥΡΙΣΜΟΣ

Ἐχτρὸς τῶν ὅλων ἔγεινα καὶ μίσησα
Κάθε γυναίκειο μέτωπο, κάθε ξανθὸ κεφάλι,
Τὰ πάντα μάταια τἄκραξα καὶ ψεύτικα κ' ἐπίβουλα
Μέσ' στοῦ χειμῶνα τὴ βαρειὰν ἀπελπισιὰ καὶ ζάλη.

Ὅμως ὡς ξάφνου πρόβαλε τὸ μέγα τὸ χαμόγελο
Κι ὡς ἐπρασίνισε ὁ δρυμός, ὁ κάμπος, τ' ἀκρογιάλι,
Ὅλα τὰ ξαναγάπησα μὲ νόημα πιὸ βαθύτερο
Κι ὅλα γιὰ δεύτερη φορὰ τὰ λάτρεψα καὶ πάλι.

ΣΤΟ ΓΚΡΕΜΙΣΜΕΝΟ ΠΥΡΓΙ

Δὲν ἤρθα στὸ παναρχαιο, στὸ μεταιωνικὸ
Τὸ γκρεμισμένο τὸ πυργί, τ' ἀνήμπορο παλάτι
Νὰ ὀνειρευτῶ τῆς δέσποινας τὸ λυρικὸ τ' ἀνάστημα,
Μηδὲ τὸ σιδεροφόραχτον ἱππότη ἀπάνου στ' ἄτι.

Ἤρθα μὲ τόνειρο τοῦ νοῦ καὶ τὴ λαχτάρα τῆς καρδιᾶς
Νὰ σκύψω πρὸς τὰ ἐρείπιο καὶ τἄραχνο μνημοῦρι,
Καὶ ν' ἀναστήσω τὸ ρυθμό, τὸ μάγο τὸ ρυθμο,
Ποὺ ἄλλοτ' ἐδῶ μέσ' στὴ ζωὴ γροικήθη, ὦ Τροβαδοῦροι !

ΑΠΑΡΝΗΤΗΣ

Τῆς Βρετανίας ὀνειρεύομαι τοὺς ἀρροφίλητους γιαλούς,
Σ' ἔρμο νησὶ τὸ ἀτλαντικὸ τὸ κῦμα ἀνομετράω,
Μὲ φέρνει ὁ νοῦς στὸ εἰρηνικὸ τοῦ Ρήνου τ' ἀργοκύλημα,
Γιὰ τοῦ βοριᾶ τὰ τροπικὰ τὰ βράδια ξεκινάω...

Τοῦ κάκου ! ὅ,τι κι ἂν λάτρεψα βαθειὰ δὲ μ' ἀποκρίθηκε
Κι ἀγνάντια σ' ὅλα ὁ παραγνωρισμένος στέκω...
Κ' ἐγὼ τ' ἀρχαῖα λησμόνησα κι ἀπαρνητὴς ἐγίνηκα
Καὶ νέα χαράζω ὀνείρατα καὶ νέες ἀγάπες πλέκω !

ΤΑ ΠΑΙΔΑΚΙΑ

Πῶς τ' ἀγαπῶ τὰ γαλανά, τ' ἀρρόντιστα παιδιὰ
Στὰ συντριβάνια, ὡς παίζουνε σιμὰ καὶ τ' ἀνθοτόπια,
Μὲ τἄγουρα σαλέματα τ' ἀδέξια καὶ τ' ἀργά,
Ὡς τρέχουν κι ὡς πετοῦν τὰ τόπια.

Καὶ λέω πὼς εἶναι τὸ αἴνιγμα τ' ὡραῖο καὶ τὸ βαθύ.
Καὶ λέω πὼς εἶναι τ' ἀπαλὸ λευκὸ περιπλοκάδι
Στὸ δέντρο γύρα τῆς ζωῆς, ὅμως, ὠϊμέ, θἀρθῇ
Καὶ γι' αὐτὰ κάποτε, γι' αὐτά, τὸ πεπρωμένο βράδι.

Ξεχνῶ τὸ ἡλιοβασίλεμα τὸ θριαμβευτικό,
Ξεχνῶ καὶ τἄ βαθύχρωμα τὰ ὠκεάνια πλάτια
Καὶ στέκω καὶ στοχάζομαι καὶ τὰ παιδιὰ θωρῶ
Μὲ τὰ μικρὰ χαμόγελα καὶ τὰ μεγάλα μάτια !

ΤΑ ΛΥΧΝΑΡΙΑ ΤΟΥ ΑΚΡΟΛΙΜΝΟΥ

Ὦ βράδια ἐλβετικά, ὦ Λεμάν, κι ἀπόμακρα οἱ φωτιὲς

λῆψη — ροχοκόκκαλα λαστιχένια, χέρια βρώμικα καὶ νύχια μαῦρα, ντυμένα μὲ γάντια, κεφάλια γερὰ καὶ λογικότατα, ὅπου ταχτοποιημένες σὲ συρτάρια μ' ἐτικέτες, γιὰ νὰ τοὺς εἶναι πιὸ πρόχειρες, βρίσκουνται ὅλες οἱ πρόληψες κ' οἱ πόζες καὶ οἱ μικροπρέπειες καὶ κουτοπονηριὲς τῶν τίμιων καὶ πρακτικῶν ἀνθρώπων

— Μιὰ ψιχάλα !

— Κύριε Πρόεδρε, βρέχει !

— Βρέχει, βρέχει. Χιχιχιχί !

— Οὔ κακημένοι ! λίγο ἀκόμα καὶ τελειώνει !

«Ὑπάρχουνε μέσα μας κάποιες ἰδέες καὶ κάποιοι ρυθμοὶ τόσο παγκόσμιοι καὶ τόσο δικοί μας, ποὺ κι ἂν δὲν τοὺς βλέπομεν ἀκόμα νὰ θριαμβεύουνε, νοιώθομε πὼς δὲν εἶναι δυνατὸ παρὰ νὰ νικήσουνε, γιατὶ κάποιος βαθιά, πολὺ βαθιὰ μᾶς λέει, πὼς οἱ ἴδιοι νόμοι ποὺ κυβερνοῦν κ' ἐναρμονίζουν τ' ἄστρα, κυβερνοῦν κ' ἐναρμονίζουν τὶς καρδιές, ἡ ἕλξη ποὺ τραβᾶ τὸν ὁρισμένον ἄντρα στὴν ὁρισμένη γυναίκα, ἡ ἕλξη ποὺ τραβᾶ μιὰ καρδιὰ στὴν ἄλλη, εἶναι μέρος μόνο, κομμάτι μόνο, τῆς παγκόσμιας ἕλξης ποὺ τραβᾶ τὴ Γῆ στὸν ἥλιο καὶ τὸν ἥλιο στὸν Ἡρακλῆ. Ὁ Νεύτωνας τῶν ἄστρων βρέθηκε, τῶν καρδιῶν δὲν ἦρθεν ἀκόμα. Μὰ θἄρθει...»

— Δὲ μοῦ λὲς τί δέντρο κάνει τὸ στάρι !

Ἡ φωνὴ τοῦ χτηνίατρου ἔκοψε μὲς στὴ μέση τὸ λόγο τοῦ Ὀρέστη, κ' ἕνα βουητὸ ἀπὸ συγκρατημένα γέλοια καὶ βρισιὲς ξέσπασε. Ὁ Ὀρέστης ἀνήσυχος ἔστρεψε τὸ βλέμμα του νὰ δεῖ τί τρέχει, τί εἶπανε, κάτι ρώτησε κάποιος, ἴσως καμιὰν ἀπορία, κ' ἔπρεπε ν' ἀπαντήσει, νὰ μὴν ἀφήσει καμιὰν ἀσάφεια στὸ λόγο του καὶ νὰ προχωρήσει. Μάζεψε ὅλη του τὴ δύναμη ὁ κ. Πρόεδρος γιὰ νὰ κρατήσει τὰ γέλοια καὶ σίμωσε τὸν Ὀρέστη καὶ τοῦπε : —Τίποτα...τίποτα, κύριε Ἀστεριάδη· ἐξακολουθήσατε, παρακαλῶ...

Κ' ἡ Χρυσούλα ταραγμένη ἔσκυψε στὸ Γοργία ποὺ διάβαζε συλλογισμένος δίπλα στὸ δάσκαλο καὶ τόνε ρώτησε :

— Κύριε Γοργία, τί εἴπανε, ἀκούσατε; Κύριε Γοργία...

Καὶ τὸ ἀγαθὸ γεροντάκι σήκωσε τὸ ζαρωμένο προσωπάκι του καὶ ρώτησε:

— Τί εἴπανε ; τί εἴπανε ; Ποιός ξέρει ! Ποιός ξέρει !..

Κ' ἔσκυψε πάλι ἀπάνω στὸ βιβλίο.

Ὁ Ὀρέστης ξακολουθοῦσε τώρα ἥσυχος κι ἀτάραχος καὶ θεϊκὰ ἠλίθιος.

— Ὁ Νεύτωνας τῶν ἄστρων βρέθηκε, τῶν καρδιῶν δὲν ἦρθεν ἀκόμα. Μὰ θἄρθει...

— Ἄ ! ξεφώνισε πκσίχαρος ὁ ψευτοκαλλιτέχνης, ποὺ σκυμένος πίσω ἀπὸ τὸν ὄγκο τοῦ χτηνίατρου, κάτι ἔφτιανε. «Κυτάχτε ! θὰ τοῦ κρεμάσω αὐτὸ ἀποπίσω μὲ μιὰ καρφίτσα ! Ποιός ἔχει μιὰ καρφίτσα ; Τὸν ἄτιμο ! τὸ φανφαρόνο !»

Καὶ σειοῦσε θριαμβευτικὰ ἕνα κομμάτι τετράγωνο χαρτὶ ποὖχε γράψει μὲ κόκκινο χοντρὸ μολύβι : «Ἐνοικιάζεται».

— Χαχαχά ! Μπράβο ! Ὡραία ἰδέα ! Μπράβο ! φωνάξανε ὅλοι κατενθουσιασμένοι.

— Ἄ ! ἔτσι ! νἀλαφρώσω ! καὶ τὰ βιβλιοθηκάρικα στήθια ἀναπνεύσανε βαθιὰ κ' ἡδονικότατα.

— Μὲ προσοχή, κατημένε, νὰ μὴ σ' ἀντιληφτεῖ ! παρατήρησε ὁ κ. Πρόεδρος.

Ἀγάλια ἀγάλια στὰ νύχια τῶν ποδιῶν του, σκυφτὰ ἀλαφροσύρθηκε ὁ κοντούτσικος ἀνθρωπάκος μὲ τὴ μεγάλη γραβάτα καὶ τὰ μακριὰ μαλλιὰ καὶ σίμωσε τὸν Ὀρέστη, ἔπιασε σιγοτρέμοντας τὴν ἄκρη τῆς ρεντικότας του καὶ τοῦ κάρφωσε ἀνάλαφρα ἀνάλαφρα τὸ ἐνοικιαστήριο μὲ μιὰ καρφίτσα. Ὅλοι, μόλις κρατώντας μὲ τὰ δόντια τους τὰ γέλοια, περνούσανε ἕνας ἕνας, ἀποπίσω ἀπὸ τὸν Ὀρέ-

Στὸ γιαλὸ μύριες ἔτρεμαν καὶ δάκρυζαν τὰ φῶτα,
Κ' ἐγώ, τ' ἀνήξερο παιδί, τὰ πῆρα γιὰ καρδιὲς
Καὶ κάτι μέσα μου, βαθειά, γιὰ τὴν ἀγάπη ἐρώτα..

Δὲ μ' ἀποκρίθηκε κανείς, κανείς, καμιὰ φωνή
Κ' ἔμεινα μὲ τὸ ρώτημα ποὺ ἀπὸ παιδάκι λέω·
Σιωπή . . . κ' ἡ λίμνη ἀσάλευτη κι ἀχνόφωτη κ' ἱερὴ
Μ' ἕνα βαθὺ μυστήριο : κ' εἶταν ὡραῖο . . .

ΤΑ ΚΑΡΑΒΙΑ

Καράβια ποὺ ἀνοιχτήκατε στὰ λιμνικὰ νερὰ
Μὲ τὰ μεγάλα σας παννιὰ τὰ παραπονεμένα,
Καὶ φεύγετε ἀργοκίνητα ταὶ μελαγχολικὰ
Πῶς μοῦ μιλᾶτε ὁλόβαθα τὸ βράδι ἀπόψ' ἐμένα...

Ξένος ὡς εἶμαι κι ἄρρωστος καὶ πλάνος, σᾶς θωρῶ
Καὶ λέω μὴν κάτι μ' ἔδεσε μαζὺ μὲ τὴ ζωή σας,
Καὶ σᾶς κυτῶ, καὶ σᾶς κυτῶ κι ἀθέλητα μιλῶ :
Καράβια, ἐλᾶτε στὸ γιαλὸ καὶ πάρτε με μαζί σας !

Γενέβη. ΛΕΑΝΤΡΟΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

ΔΗΜ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΣΤΗΝ ΟΞΩΠΟΡΤΑ

ΔΡΑΜΑΤΙΚΗ ΣΚΗΝΗ

Καλλιτεχνικὴ ἔκδοση τοῦ «Σεράπιου» τῆς Ἀλεξάντρειας, μὲ τὴν εἰκόνα τοῦ συγγραφέα.

Πουλιέται στὰ γραφεῖα τοῦ «Σεράπιου» (Revue «Serapion». Alexandrie — Egypte) *φρ. 5. Γιὰ τοὺς συντρομητάδες τοῦ «Σεράπιου» καὶ τοῦ «Νουμᾶ» φρ. 3.*

ΜΑΝΩΛΗΣ ΚΑΛΟΜΟΙΡΗΣ

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

ΓΙΑ ΜΙΑ ΦΩΝΗ ΜΕ ΠΙΑΝΟ

Τυπωθήκανε στὴ Λειψία καὶ πουλιοῦνται στὰ γραφεῖα τοῦ «Νουμᾶ».

α') ΠΟΙΗΣΗ ΜΑΛΑΚΑΣΗ :

1) Στὴν ἀνέμη καρφωμένα . Δρ. 1.—
2) Τραγουδάκι . . . . . » 1.—
3) Στὴ νῆσο πέρα ὁ πύργος τῆς Ἀθώρητης . . . . . » 1.—

β') ΠΟΙΗΣΗ ΑΛΕΞ. ΠΑΛΑΗ :

4) Μολιβιάτισσα . . . . . Δρ. 1.—
5) Μισιριώτισσα . . . . . » 1.—
6) Ρουμελιώτισσα. . . . . » 1.50
7) Ἀφροδίτη. . . . . » 1.50
8) Χάϊντε χεῦρδε . . . . . » 1.—
9) Μικρούλα . . . . . » 1.50
10) Στὸν Ἔποπα (μαλλιαρικὰ Πέπ!) Χαρίζεται.

Ὅλα μαζὶ ἕνας τόμος δρ. 5.

Ο "ΝΟΥΜΑΣ,,

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΕΡΙΑΚΗ

ΣΥΝΤΡΟΜΗ ΧΡΟΝΙΑΤΙΚΗ

Γιὰ τὴν Ἀθήνα Δρ. 5.— Γιὰ τὶς Ἐπαρχίες δρ.

Γιὰ τὸ Ἐξωτερικὸ φρ. χρ. 10.

Γιὰ τὶς ἐπαρχίες δεχόμαστε καὶ τρίμηνες (2 δρ. τὴν τριμηνία) συντρομές.

Κανένας δὲ γράφεται συντρομητὴς ἂ δὲ στείλει μπροστὰ τὴ συντρομή του.

10 λεφτὰ τὸ φύλλο λεφτὰ 10

Τὰ περασμένα φύλλα τοῦ Νουμᾶ πουλιοῦνται στὸ γραφεῖο μας στὴ διπλὴ τιμή.

ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ. Στὰ κιόσκια (Σύνταγμα, Ὁμόνοια Ἐθν. Τράπεζα Ὑπ. Οἰκονομικῶν, Σταθμὸς Τροχιόδρομου (Ἀκαδημία), Βουλή, Σταθμὸς ὑπόγειου Σιδερόδρομου Ὁμόνοια), στὸ κιόσκι Γιαννοπούλου (Χαυτεῖα), στὰ βιβλιοπωλεῖα «Ἑστίας» Γ. Κολάρου καὶ Σακέτου (ἀντίκρυ στὴ Βουλή).

Στὴν Κέρκυρα, Πάτρα καὶ Βόλο, στὰ Πρακτορεῖα τῶν Ἐφημερίδων, στὸν Πύργο στὸ βιβλιοπω-

ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ

Ἡ παληκαριὰ τοῦ κ. Θεοτόκη — Λαϊκοὶ ρήτορες — Ὁ κ. Γ. Φραγκούδης — Ἡ ρίζα τοῦ κακοῦ — Οἱ δικοί μας.

ΒΙΑΣΤΗΚΑΜΕ, θαρροῦμε, στὸ περασμένο φύλλο νὰ θαμάσουμε τὴν παληκαριὰ τοῦ κ. Θεοτόκη. Ἡ ἀλήθεια εἶναι πὼς ἔδειξε ὁ ἄνθρωπος κάποια παληκαριά, λέγοντας ξάστερα τὴ γνώμη του καὶ δηλώνοντας, πὼς παραιτιέται κι ἀπὸ τὸ κομματικὸ ἀρχηγιλίκι κι ἀπὸ τὸ βουλευτιλίκι, μὰ ἡ παληκαριά του ἔζησε ὅσο καὶ τὰ ρόδα, μονάχα μιὰν αὐγή. Γιατὶ δὲν μπορεῖ νὰν τοῦ καταλογιστεῖ γιὰ παληκαριὰ ἡ ἀπόκρισή του ποὺ μᾶς τὴ φέρανε οἱ φίλοι του γυρίζοντας ἀπὸ τοὺς Κορφοὺς ποὺ πήγανε νὰν τονὲ καταφέρουνε νἀλλάξει ἀπόφαση. Ἐπειδή, λέει, εἶναι κρίσιμη ἡ περίσταση δὲν παραιτιέται γιὰ τὴν ὥρα ἀπὸ τὸ ἀρχηγιλίκι οὔτε ἀπὸ τὸ βουλευτιλίκι, μὰ ἀφίνει τοὺς φίλους του νὰ πολιτευτοῦνε στὴ Βουλὴ ὅπως αὐτοὶ τὸ βρίσκουν καλὸ (=παύει πιὰ νἄναι ἀρχηγός τους) καὶ δὲν ἔχει σκοπὸ νὰν τὸ κουνήσει ἀπὸ τοὺς Κορφοὺς μεθαύριο ποὺ θἀνοίξει ἡ Βουλὴ (=παύει νἄναι καὶ βουλευτής).

Ναὶ ἢ ὄχι, εἴτανε νὰ πεῖ ὁ κ. Θεοτόκης καὶ τοὔλειψε τὸ κουράγιο νὰν τὸ πεῖ. Μασημένα λόγια, μασημένες πράξες. Νά, ἡ πολιτική μας καταντιά, ποὺ ὁ κ. Θεοτόκης μὲ τὰ στερνά του ψερσίματα τὴν καθρεφτίζει περίφημα.

*

ΑΡΧΙΝΗΣΑΝΕ καὶ τὰ λαϊκὰ κηρύγματα. Διάφοροι ρήτορες συνάζουν τὸν κοσμάκη στὶς πλατεῖες καὶ ἀγωνίζουνται νὰν τοῦ ἀνοίξουν τὰ μάτια καὶ νὰν τοῦ δείξουνε σὲ τί βοῦρκο πολιτικὸ καὶ κοινωνικὸ κυλιούμαστε καὶ μὲ ποιά μέσα θὰ σωθοῦμε.

Καλὰ καὶ ἅγια ὅλ' αὐτά. Μὰ ὁ Σύλλογος ποὺ διοργανώνει αὐτὰ τὰ λαϊκὰ κηρύγματα πρέπει νὰ συσταίνει στοὺς ρήτορες νἄναι νὰ μὴν ξεθεώνουν τὸν κόσμο μιλώντας του δυὸ καὶ τρεῖς ὧρες (ὅπως ἔγινε τὶς προάλλες στὰ Ἐξάρχε α), ἀλλὰ νὰ λένε λίγα πράματα, μὲ οὐσία καὶ σὲ ἁπλὴ γλῶσσα γιὰ νὰν τὰ νιώθει ὁ κόσμος.

Πρέπει ἀκόμα ὁ Σύλλογος αὐτὸς νὰ διαλέγει καὶ τοὺς ρήτορες καὶ νὰ μὴν ἐμπιστεύεται αὐτὴ τὴ δουλιὰ σ' ὁποιον τύχει, γιατὶ τοῦτο βλάφτει ἀντὶ νὰ ὠφελεῖ. Τὶς προάλλες μιλώντας κάποιος ρήτορας σὲ κάπια πλατεία εἶπε ἀνάμεσα στ' ἄλλα :

— Δυὸ εἶναι οἱ μεγαλύτερες πληγὲς τοῦ Ἑλληνισμοῦ ποὺ ζῆ στὴν Τουρκιά· οἱ Τούρκικες ἀρχὲς καὶ οἱ προξενοί μας !..

— Ὄχι δυό, μὰ τρεῖς εἶναι οἱ πληγὲς (εἶπε κάποιος στὸν πλαϊνό του), γιατὶ ξεχνάει ὁ ρήτορας πὼς καὶ ἡ ἀφεντιά του ἔχει μαθήσει τοὺς δικούς μας τῆς Τουρκιᾶς, γυρίζοντας χρένια καὶ χρόνια στὴν Ἀνατολὴ κι ἄλλοῦ καὶ συνάζοντας συντρομὲς γιὰ μιὰ μεγάλη ἐθνικὴ ἐφημερίδα ποὺ δὲ βγῆκε ἀκόμα καὶ ποὺ δὲ θὰ βγεῖ ποτέ.

*

ΜΑΣ ἦρθε γιὰ λίγες μέρες ἀπὸ τὴν Ἀλεξάντρεια ὁ κ. Φραγκούδης, δικηγόρος κ' ἕνας ἀπὸ τοὺς λίγους διαλεχτοὺς ποὺ ἀπὸ χρόνια εἴδανε τὰ χάλια μας καὶ τὰ φωνάξανε καί, φυσικά, δὲν ἀκουστήκανε. Δῶ καὶ τέσσερα χρόνια, σ' ἐποχὴ δηλ. ποὺ οἱ Ρωμιοὶ ὅλα τὰ βλέπανε γύρω τους τρανταφυλλένια καὶ χεροκροτούσανε τὸ Ρωμαΐικο ποὺ ἁρμένιζε καμαρωτὸ καὶ μὲ πρίμα τὸν καιρὸ στὰ πρασινισμένα νερὰ τῆς λιμνοθάλασσάς του, ὁ κ. Φραγκούδης πέταξε στὴ μέση τὴ «Μεταρρύθμισή» του καὶ χτύπησε κατακέφαλα τὴν κομματικὴ φαυλοκρατία καὶ φώναξε τὸν κίντυνο καὶ μᾶς κάλεσε νὰ γίνουμ' ἕνα καὶ ν' ἀγωνιστοῦμε γιὰ τὴ σωτηρία μας.

Μερικοὶ βουλώσανε τ' αὐτιά τους μὲ κερὶ γιὰ νὰ μὴ τὸν ἀκούσουν. Ἄλλοι τὸν ἀκούσανε καὶ γελάσανε, γιατὶ βρήκανε παλαβὲς τὶς προφητεῖες του. Ἄλλοι τὸν πετροβολήσανε, γιατὶ οἱ ἀλήθειες του τοὺς τσούξανε. Καὶ ἡ «Μεταρρύθμιση» οὔτε νὰ χρονιάσει δὲν πρόφταξε.

Σήμερα ὅλοι ξαναμασσοῦνε τὰ λόγια του — κι ἂς μὴν τονὲ θυμοῦνται — καὶ διαβάζοντας κανεὶς τὰ δίστηλα καὶ τρίστηλα ἄρθρα στὶς Ἀθηναΐκες ἡμερίδες ξεγελιέται καὶ θαρρεῖ πὼς διαβάζει παλιὰ φύλλα τῆς «Μεταρρύθμισης».

Ὅταν τὸν πρωτοείδαμε καὶ τονὲ ρωτήσαμε ἂν εἶναι καὶ τοῦ λόγου του ἐπαναστάτης, μᾶς ἀποκρίθηκε γελώντας :

στη νὰ δοῦν τὸ ἐνοικιαστήριο.

— Μράβο ! Ἔ ὀχο ! Ἀριστούργημα ! Καλὰ νὰ πάθει ὁ φαφλατάς ! Ὁ Μεγαλοϊδεάτης ! Ὁ Ἀερόμυαλος ! Ὁ Ζευζέκης !

— Ἄ ! ἀλάφρωσα ! Χιχιχί !

Ὅλοι κρατιούντανε ὁλοκόκκινοι νὰ μὴ ξεσπάσουνε στὰ γέλοια· μερικοὶ ξεφεύγανε κρυφὰ καὶ τρέχανε ἀνάμεσα στοὺς τάφους, κι ἄκουγες ἀσυγκράτητα πιὰ τὰ γέλοια τους καὶ τὰ ξεφωνητά.

— Χιχιχί ! Ποιητάκος ! Δὲν Κιχώτης ! Ἀλάφρωσα ..Ἀλάφρωσα !

Ἄ ! ἡ Ἰδέα, ἡ Ἰδέα, ἡ ὄμορφη Βασιλοπούλα ποὺ προχωρεῖ μέσα στὸ θαμπὸ χρυσάφι τῆς Αὐγῆς καὶ κατεβαίνει τὸ βουνὸ τὸ ἡλιοφωτισμένο καὶ πάει πρὸς τὴν Πολιτεία ποὺ κοιμᾶται ἀκόμα νυχτοπλαν ταγμένη, πάει μὲ τὴν πορφύρα τὴν αὐτοκρατορικιὰ ποὺ σέρνεται στὶς λάσπες. Κι ἀπὸ τὶς σπηλιὲς ὁλόγυρα κι ἀπὸ τὶς τρύπες τῆς γῆς, κι ἀπὸ τὰ χαμόσπιτα ποὺ χάσκουνε ὁλόμαυρα, γραμμὴ προβαίνουνε καὶ τρέχουνε, μὲ τὰ πόδια, μὲ τὰ χέρια, μὲ τὰ γόνατα, νάνοι τερατόμορφοι (μέσα στὴ νύχτα φαντάζουνε σὰν ἄνθρωποι) καὶ τὴ γιουχαΐζουνε καὶ τῆς πετοῦν βρισιὲς καὶ πέτρες γιὰ νὰ τῆς κόψουνε τὸ δρόμο. Κι αὐτὴ προχωρεῖ ἤρεμη καὶ γαλανομάτα, μὲ σμιμένα ἐμπρὸς τὰ χέρια, σὰ νὰ προσεύχεται, σὰ νὰ εὐλογεῖ... Φορεῖ χρυσὴ κορώνα στὸ κεφάλι, φορεῖ κορδέλα κόκκινη στὸ λαιμὸ καὶ προχωρεῖ ἀνάμεσα στοὺς νάνους, ντροπαλή, γλυκειὰ κι ἀθῶα, καὶ τραβᾶ πρὸς τὴν Πολιτεία νὰ σφαγεῖ, ἢ νὰ μπεῖ Βασίλισσα.

Γύρω καὶ μπροστὰ στὸν Ὀρέστη οἱ νάνοι γελούσανε καὶ βρίζανε. Κι αὐτὸς προχωροῦσε ἤρεμος, γλυκὸς κι ἀθῶος γιὰ νὰ σφαγεῖ.

«Ὁ Νεύτωνας τῶν ἄστρων βρέθηκε, μὰ τῶν καρδιῶν δὲν ἦρθε ἀκόμα. Μὰ θἄρθει ! Καὶ θὰ μᾶς μυήσει στὰ καταπράσινα Ἐλευσίνεια Μυστήρια. Καὶ θὰ γνωρίσομε τὴ χαρά. Ἀπάνω ἀπὸ τοὺς σχολαστικοὺς κοπνοὺς καὶ τὰ στενοκέφαλα δόγματα, ἀπάνω ἀπὸ τὶς ἐγωλάτρισσες καὶ μισερὲς ἀπόλαψες τοῦ ἀτομικοῦ Ἐγώ, ἀπὸ τὴ γεωμετρική, ἀτφυχτικιὰ λογικὴ τῶν πραχτικῶν, ἀπὸ τὰ μισογκρεμισμένα σύνορα ἠθικῆς κι ἀνηθικότητας καλοῦ καὶ κακοῦ, ὄμορφου κι ἄσκημου, ἀπάνω ἀπὸ τὴ διάκριση ζώου καὶ ἀνθρώπου, ἀνθρώπου καὶ θεοῦ, θὰ γνωρίσομε τὴ χαρά.»

Ἕνα ἄγριο φύσημα ἀναποδογύρισε τὰ φύλλα, τὰ κυπαρίσσια σαλέψανε τὶς κορφές τους τρομαγμένα καὶ τὰ μικρὰ κλαδιὰ φωνάξανε. Χοντρὲς σταλαγματιὲς πέφταν ἀπὸ τὰ σύγνεφα ποὺ κρεμόντανε ἀποπάνω.

— Βρέχει ! Βρέχει ! φωνάξανε τώρα ὅλοι δυνατὰ καὶ φύγανε τρεχάτοι, ξεκαρδισμένοι στὰ γέλοια.

— Βρέχει ! βρέχει !

Ὁ Ὀρέστης κόπηκε στὴ μέση, κύταξε γύρω του· μιὰ ἀγωνία κίτρινη περεχύθηκε στὸ πρόσωπό του, ὡς εἶδε πὼς εἶχε μείνει σχεδὸν μόνος καὶ κατέβηκε τρικλίζοντας ἀπὸ τὸ βῆμα ζητώντας μὲ τὴ ματιά του τὴ Χρυσούλα. Μὰ δὲ μποροῦσε τίποτα νὰ διακρίνει. Μιὰ μαύρη σκέπη μπῆκε μπροστὰ στὰ μάτια του.

— Μὰ δὲν πειράζει, κ. Ἀστεριάδη, τοῦ ἔλεγε δίπλα του ὁ κ. Πρόεδρος, μόλις κατορθώνοντας νὰ κρατήσει τὴν ἀπαιτούμενη προεδρικὴ σοβαροσύνη. Δὲν πειράζει...παρακαλλῶ...ἐξακολουθήσετε.

— Ὄχι, ὄχι ! Βρέχει ! ἀκουστήκανε πάλι πλῆθος φωνὲς πνιγμένες στὰ γέλοια. Βρέχει, βρέχει !

— Πάμε, Ὀρέστη ! πάμε ! ἔλεγε κ' ἡ Χρυσούλα καὶ τὸν τραβοῦσε ἀπὸ τὸ χέρι ἱκετευτικά, καὶ δὲν ἔβλεπε τὴν ὥρα νὰ φύγει, νὰ φύγει μακρυά τους, νὰ μείνουνε πάλι μόνοι, ἥσυχοι κ' εὐτυχισμένοι σὰν καὶ πρῶτα, μακριὰ ἀπὸ τὸ πλῆθος

— Βλέπω πὼς εἶμαι περιττὸς σήμερα, ποὺ ὅλοι εἶναι ἐπαναστάτες, ἀκόμα κι ὁ κ. Μπουφίδης !

★

ΕΠΙΜΕΝΟΥΜΕ πὼς ἡ ρίζα τοῦ κακοῦ βρίσκεται στὸ ἐλεεινὸ ἐκπαιδευτικό μας σύστημα καὶ πὼς ὅσο δὲν ἀλλάζει αὐτὸ καὶ δὲ γίνεται ἀθρωπινώτερο, καὶ χίλιοι νόμοι τίμιοι καὶ μεταρρυθμιστικοὶ κι ἂν ψηφιστοῦμε, πάλι στὸν ἴδιο φαῦλο κύκλο θὰ τριγυρνάμε καὶ πάλι στὴ σημερνή μας σαπίλα θὰ παραδέρνουμε.

Κι ὅμως τὸ πρῶτο καὶ τὸ σπουδαιότερο αὐτὸ ζήτημα κανεὶς δὲ δείχνει πὼς τὸ λογαριάζει. Μιλᾶνε γιὰ στρατό, γιὰ στόλο, γιὰ δικαιοσύνη, γιὰ οἰκονομίες, γιὰ ὅλα καὶ μόνο γιὰ τὰ σκολειά μας δὲ μιλᾶνε. Τὰ βρίσκουνε, φαίνεται, καλὰ καὶ ἄξια. Μὲ γειά τους.

Ὡστόσο τὸ φταίξιμο βαρκίνει κάπως περσότερο ἐμᾶς τοὺς δημοτικιστάδες. Δὲν εἴτανε σήμερα ἡ πιὸ κατάλληλη περίσταση νὰ βγοῦμε καὶ μεῖς μ' ἕνα ὑπόμνημά μας καὶ νὰ ὑποστηρίξουμε τὴν ἐκπαιδευτικὴ μεταρρύθμιση ;

★

Κ' ΕΝΑ ἄλλο ἀκόμα ἔπρεπε νὰ κάνουμε σήμερα ἐμεῖς οἱ δημοτικιστάδες. Νὰ σκηματίσουμε τύλλογο, νὰ ὀργανωθοῦμε σὲ κόμμα, πολιτικοκοινωνικὸ πιὰ κι ὄχι φιλολογικό, καὶ νὰ πασκίσουμε μὲ κάθε μέσο νὰ κουστεῖ ἡ γνώμη μας.

Σήμερα περσότερο ἀπὸ ἄλλη φορὰ ἔχουμε χρέος νὰ δουλέψουμε γερὰ καὶ συστηματικὰ γιὰ νὰ μὴ βρεθοῦμε μεθαύριο, στὸν ἐρχομὸ τοῦ Νυμφίου, σὰν τὶς μωρὲς παρθένες, μὲ σβησμένες τὶς λαμπάδες μας.

ΦΥΛΛΑΔΕΣ ΤΟΥ ΓΕΡΟΔΗΜΟΥ*)

ΙΔ'

ΣΤΟ ΜΕΣΟΒΟΥΝΙ

Εἴταν Αὔγουστος τώρα. Εἴχαμε ἄλλον ἕνα μῆνα διακοπὲς κ' ἤρθαμε νὰ τὶς περάσουμε σαὐτὸ τὸ καλύβι, ποὺ κάθουμαι τώρα ὁλομόναχος καὶ σοῦ γράφω.

Κάθε χρόνο τὴν εἴχαμε τὴν καλοπέραση τούτη... Σηκωθήκαμε πρωΐ πρωΐ, τοιμαστήκαμε, μανταλώσαμε τὰ παράθυρα, κλειδώσαμε τὶς πόρτες καὶ τραβήξαμε κατὰ τὸν κάμπο, μὲ τὸ γαδουράκι τοῦ γέρου φορτωμένο δισάκκια, ζεμπίλια καὶ στρωσίδια.

Ἤρθαμε καὶ τὰ βρήκαμε ὅλα σὲ τάξη. Τὸ καλύβι σκουπισμένο, ὁ σιτοβολῶνας ἀπάνω χωρισμένος σὲ δυὸ καμαράκια, οἱ τοῖχοι ἀσβεστωμένοι, τ' ἀργαλειὰ κρεμασμένα τριγύρω, τὸ τουφέκι, ὁ πεζόβολας, τὰ παραγάδια, τἀγκίστρια, ὅλα στὸν τόπο τους . . . καθεὶς ἐδῶ εἴτανε γλέντι, ὡς κ' ἡ δουλειά μας . . . Αὐτὸ τὸ μικρὸ χωραφάκι μὲ τὶς συκιές του, μὲ τὶς κληματαριές του, καὶ μ' ἕνα περιβολάκι κοντὰ στὴ βρύση, εἴταν ἡ σερμαγιά μας. Δὲ μᾶς ἔτρεφε τὸ ξενοδούλι πιὰ τώρα. Τὸ κατώγι μας εἴτανε γεμᾶτο, τὰ κουκούλια μας ἔβγαζαν τὸ μετάξι τους, ὡς καὶ βαμπάκι δὲ μᾶς ἔλειπε. Ὡς καὶ σουσάμι εἴχαμε γιὰ τὶς πῆττες μας.

Μὰ μένα μὲ κρυφόδερνε μιὰ στέρηση καὶ μιὰ λύπη ποὺ δὲν ἔσωνε μήτε μετάξι μήτε σουσάμι νὰ μοῦ τὴ διώξῃ. Σὰν ἔμπαινα στὸ καλύβι κι ἀνιστοροῦσα πῶς ἐκεῖ, κοντὰ στὴ γωνιά, κάθισε ἡ ἁγιασμένη ἡ Ἑλένη τότες ποὺ τηνε γλύτωσε ὁ γέρο Βασίλης, καὶ πῶς δὲν ξαναμπῆκε σ' αὐτὸ τὸ καλύβι, δὲν ἤρθε νὰ μοῦ πῇ πῶς τὴν ἀγαπάει ἐκείνη τὴν κώχη ποὺ τῆς ξανάφερε τὴ ζωή, μ' ἔπαιρναν τὰ δάκρια κάποτες, καὶ κατέβαινα στὸ γιαλὸ νὰ ξεσκάσω κοντὰ στὰ κύματα. Κι αὐτὸν τὸ δύσεχτο χρόνο, ποὺ ἔφυγε ἡ Ἑλένη καὶ πῆρε τὸν ἀγύριστο δρόμο τῆς ἀγιωσύνης, ποὺ δὲν μποροῦσα πιὰ νὰ τὴν ξαναϊδῶ μήτε στὸ χωριό, εἴτανε δίστομο μαχαίρι ἡ λύπη μου καὶ μοῦ τρυποῦσε ὡς πέρα τὰ σπλάχνα, κρυφὰ καὶ δίχως νὰ τὸ ξέρῃ κανένας. Ὥρα πολλὴ δὲν μποροῦσα νὰ μείνω κοντὰ στὴν κώχη ἐκείνη χωρὶς τὸ γέρο ἢ τὴ μάννα μαζί μου. Ὡς καὶ τώρα ἀκόμα τὴ βλέπω τὴν πέτρα ποὺ κάθισε ὁ γέρος καὶ πῆρε ατὰ γόνατά του τὸ τρομασμένο μου τἀγγελούδι, καὶ θαρρῶ πῶς τάφο-κοιτάζω. Τὴ βλέπω καλὰ τὴν πέτρα, καὶ τὸ θαμάζω ποὺ δὲν εἶναι ραγισμένη, δὲν ἄλλαξε καθὼς ἄλλαξαν ὅσοι κάθισαν ἐκεῖ ἀπάνω, μήτε σηκώθηκε νὰ φύγῃ καθὼς ἐκεῖνοι. Δὲν τὴν ἔκλεψε κανένα ζεϊμπέκι, δὲν καλογήρεψε, δὲν ἀρρώστησε, δὲν πέθανε,—καὶ μήτε γράφει τώρα τὴν ἱστορία της !

Εἶναι τἄγιο τὸ βῆμα τοῦ καλυβιοῦ μου αὐτὴ ἡ πέτρα. Θὰ δῇς ἐκεῖ κάποτε λουλούδια βαλμένα, ἢ καὶ στοιβασμένα αὐτὰ τὰ χαρτιά . . . .

Ἂς πάρουμε τώρα μιὰ ἀπὸ τὶς ἀξέχαστες ἐκεῖνες μέρες τῆς ἐξοχῆς, κι ἂς τὴν ἱστορήσουμε, ἂν ἔχῃς ὑπομονή. Θαρρῶ πῶς πρέπει. Ἐδῶ εἶναι ποὺ σ' ἔχω καὶ σοῦ μιλῶ . . . . Δυὸ λόγια μονάχα γιὰ τὸ Μεσοβούνι, μιὰ μέρα τῆς ἀθάνατης ἐκείνης τῆς ζωῆς, κ' ἔχεις ὅλη τὴν ἱστορία.

Μεσοβούνι εἶναι τὸ βουνὸ ποὺ μᾶς χωρίζει ἀπὸ τὸν κάμπο τοῦ χωριοῦ, εἶναι κ' ἡ ἐξοχή μας. Ἕνα μικρὸ, παράμερο, ξεχασμένο κομμάτι τοῦ Παραδείσου, ποὺ βρέθηκε ἐδῶ ἀνάμεσα στὰ βουνά. Ἡ μιὰ πλευρά του ὀρθάνοιχτη, καὶ βλέπει τὴ θάλασσα. Μιὰ καὶ μπῇς σ' αὐτὴ τὴ φωλιὰ, καὶ σὰν πουλὶ σπαρταράει ἡ ψυχή σου. Ἄφησε πιὰ ποὺ σὲ μεθάει τὸ θυμάρι κ' ἡ λυγαριά. Ἄφησε ποὺ σὲ κουφαίνουν τὰ κοπάδια τριγύρω μὲ τὰ κουδούνια τους, ποὺ σὲ γλυκοκοιμίζουν οἱ βρύσες μὲ τἀκοίμητά τους νερά. Μὰ κεῖνο ποὺ σοῦ δίνει καινούρια ζωή, ποὺ σὲ κάνει κι ἀνασαίνεις πιὸ εὔκολα, εἶναι ποὺ Τοῦρκος δὲν ἔχει χωράφι τριγύρω . . . Ἔχει ρωμαΐκη ψυχὴ μέσα του τὸ μικρὸ τὸ Μεσοβούνι. Ζούσανε μάλιστα τὰ χρόνια ἐκεῖνα καὶ δυὸ τρεῖς Μεσοβουνιῶτες ποὺ μύρισαν κι αὐτοὶ μπαρούτι στὰ νιᾶτα τους ! Ὁ γέρο Βασίλης εἴταν ἕνας. Ὁ μακαρίτης ὁ Ἀγγελάκος, στὸ πλάγι μας, ἄλλος ἕνας. Εἴταν κι ὁ γέρο Καπλάνης, ποὺ εἴταν κι αὐτὸς κατιτὶς μιὰ φορά. Ὅλοι τους ξωμερῖτες, ἀπείραχτοι ὅμως τώρα, καὶ δὲν τοὺς κακόβλεπε κανένας ἀγᾶς. Παντρεύτηκαν καὶ στὸν τόπο, ἐξὸν ὁ Βασίλης, ποὺ ὄρεξη γιὰ καινούριες ἀγάπες δὲν εἶχε.

Αὐτὸ εἴταν τὸ Μεσοβούνι· ὁρίστε τώρα κ' ἡ ζωή μας ἐκεῖνα τὰ χρόνια.

Πρὶ νὰ φέξῃ, ὁ γέρος μὲ κατέβαζε στὸ γιαλὸ καὶ τραβούσαμε τὶς ἀποτονιές. Τὰ μουγκριὰ δὲν ἀπαντέχουν ὥσπου νὰ φέξῃ. Βγαίνουν ἀπὸ τὰ θαλάμια τους τὴν αὐγή, τριγυρίζουν τὸν κάβο νὰ βροῦνε φαεῖ, χάφτουν τὸ δόλωμα, πιάνουνται, κ' ὕστερ' ἀρχίζουν καὶ στρεφογυρίζουνε σὰν ἀδράχτια ὥσπου ζαρώνει καὶ κουβαριάζεται τὸ σκοινί, κι ἀνασηκώνεται τἀγκίστρι καὶ ξεμπλέχνεται ἀπὸ τὰ σβάραχνά τους, καὶ τότες ξετινάζονται καὶ φεύγουν. Πρέπει λοιπὸ νὰ τραβηχτοῦν οἱ ἀποτονιὲς πρὶ νὰ ξεμπλεχτῇ τὸ μουγκρί, κι αὐτὸ κάμνανε.

Ὕστερα, σὰ ξημέρωνε, ρίχταμε τὶς ἀποτονιὲς τῆς μέρας. Ξέραμε ποὺ κατεβαίνανε τὰ λαβράκια, ποὺ τριγυρίζαν οἱ συναγρίδες, καὶ κεῖ τὶς ρίχταμε. Ὕστερ' ἀνεβαίναμε κατὰ τὸ χτῆμα, ὅτι ἄρχιζε νὰ χρυσώνῃ ὁ ἥλιος τῆς Ἀνατολῆς τὰ βουνά. Κι ὥσπου νὰ χρυσώσῃ καὶ τὰ δικά μας τὰ βουνά, γυρίζαμε στὸ καλύβι μὲ τὸ καλάθι γεμᾶτο σῦκα . . . . Κατόπι ἄρχιζε ἡ δουλειά . . . . Ὕστερα ἔπαιρναν οἱ γυναῖκες τἀργόχειρά τους καὶ κάμνανε συντροφιὰ τοῦ τζίτζικα κάτω ἀπὸ τὴ μεγάλη τὴ συκαμηνιά. Ἤρχουνταν κ' ἡ Ἀγγελάκαινα μὲ τὴ ρόκα της, ἤρχουνταν κ' ἡ Καπλάναινα μὲ τὸ βρακὶ τοῦ ἀντροῦ της, καὶ κάμνανε μὲ τὶς δικές μας χωριό. Ἐγὼ τότες ἔπαιρνα τἀποκαλαμίδι, καὶ σὰν ἔρριχτα μιὰ ματιὰ στὶς ἀποτονιὲς, τραβοῦσα κατὰ τὸν κάβο, ἔμπαινα στὸ νερὸ ὡς τὰ γόνατα καὶ ψάρευα. Καὶ σὰν ἐπιανα σωστὴ τηγανιὰ γύριζα πίσω, ὥρα ποὺ ἔπρεπε νὰ τηγανιστοῦν.

Τἀπόγεμα ὁ ὕπνος δὲν μποροῦσε νὰ λείψῃ. Ὕστερα πάλι λίγη δουλειά, κι ὥσπου νὰ γυρίσῃς νὰ δῇς βράδιαζε. Καὶ σὰ βράδιαζε, κατεβαίναμε στὸ γιαλὸ καὶ καθίζαμε στὰ χαλίκια καὶ βλέπαμε τὰ ψάρια ποὺ πηδοῦσαν κοπαδιαστὰ ἀπάνω στ' ἀσημένια νερά. Ἐκεῖ κατέβαιναν ὅλοι. Ἔβλεπες κόσμο ἐκεῖ. Ἐκεῖ τραγουδοῦσαν τὰ κορίτσια, πετοῦσαν πέτρες τἀγόρια στὴ θάλασσα, οἱ ἄντρες μιλούσανε γιὰ τὰ μαξούλια τους, οἱ γυναῖκες γιὰ καθετί. Ἂν ἔλειπε καὶ καμιά τους, ἔμενε τόπος καὶ γιὰ ψεγάδιασμα.

. . . Γλεντοῦσα κ' ἐγὼ μὲ τἄλλα παιδιά. Παράβγαινα κ' ἐγὼ μαζί τους στὴν πέτρα, στὸ τρέξιμο. Τοὺς πουλοῦσα καὶ λίγη σοφία, τοὺς ξηγοῦσα τί λογῆς τόποι εἶναι πίσω ἀπὸ τῆς Ἀνατολῆς τὰ βουνά . . .

*) Ἡ ἀρχὴ στὸ 352 φύλλο.

αὐτὸ τῶν μαύρων ἀνθρώπων.

Ὁ Ὀρέστης νευρικός, σαστισμένος, ἔσπρωξε τὴ Χρυσούλα ἀπὸ κοντά του ἀπότομα... Δὲν ἤξερε τί νὰ κάμει, ποῦ νὰ πάει, τί νὰ πεῖ. Ἕνα ἀναφυλλητὸ τοῦ κόμπιαζε καὶ τοῦπνιγε τὸ λαιμὸ κ' ἤθελε νὰ κλάψει, νὰ ξεσπάσει, μὰ δὲν καταδεχότανε.

— Βρέχει ! βρέχει ! ἀκουγότανε πάλι οἱ φωνὲς καὶ τὰ γέλοια.

— Κύριε Γοργία, πάμε, εἶπε ἡ Χρυσούλα, κι ἄγγισε ἀνάλαφρα τὸ Γοργία ποὺ εἴτανε πεσμένος σὲ βαθιὰ συλλογὴ ἀπάνω στὸ βιβλίο. Πάμε ! καὶ τοὺς ἔσπρωξε σιγὰ καὶ τοὺς δυὸ μὲ μιὰ κίνηση δειλότατη καὶ προσεχτική. Πάμε !

Ὁ κ. Πρόεδρος ἔφυγε βιαστικός, γιατὶ δὲ μποροῦσε πιὰ νὰ πνίξει μὲ τὸ μαντήλι του τὰ γέλοια, ἔτσι ποὺ στράφηκε τώρα ὁ Ὀρέστης καὶ φάνηκε τὸ ἐνοικιαστήριο σοβαρότατο νὰ κάθεται ἀπάνω στὴ ρεντικότα.

Κ' εἴταν ἀλήθεια κωμικότατος ὁ Ὀρέστης ἔτσι ποὺ προχωροῦσε κ' ἔφευγε μὲ τὸ ἐνοικιαστήριο ἀποπίσω. Ὅλοι σκύφτανε τὸ κεφάλι τους καὶ τόνε βλέπανε καὶ τὰ μάτια τους γελοῦσανε καὶ τὸ στόμα τους καὶ ὅλη τους ἡ ψυχή, ἀδερφωμένοι ὅλοι σφιχτὰ σφιχτὰ στὴν κοινὴ ἀπόλαψη τοῦ Χυδαίου καὶ τοῦ Πρόστυχου.

— Καλὰ τοῦ τὴν καταφέραμε ! Μπρὲ μπράβο !

— Καλὰ νὰ πάθει ὁ σχολαστικός !

— Ὦ τὸν ποιητάκο μας ! Μὰ κυτάχτε τον πῶς περπατεῖ. Σοβαρότατα ! Χαχαχά !

— Ἐνοικιάζεται ! Ἐνοικιάζεται ! Χαχαχά ! Τὸ ἀπάνω πάτωμα εἶναι ἀδειανό !

— Ἄα ! ἔτσι ! ἀλάφρωσα βρὲ παιδιά ! μοῦ καθότανε στὸ στομάχι !

Ὁ Κοραῆς ἀπέναντι τοὺς κύταζε ἀπελπισμένος.

Ἡ βροχὴ ἄρχισε δυνατώτερη τώρα. Ὁ δάσκαλος σηκώθηκε, ἔκλεισε τὸ τετράδιο νὰ μὴ βραχοῦν οἱ σημειώσες του, σήκωσε ἀπὸ χάμω τὸ μαντήλι του, τὸ δίπλωσε σὲ σχῆμα τριγωνικό, κύταξε τὸν οὐρανό, ἔνοιωσε τὴ βροχὴ νὰ τόνε μουσκεύει, σκέφτηκε λίγο κ' εἶπε :

— Βρέχει !...

Κ' ὕψωσε τὴν ὀμπρέλλα του. Μιὰ χοντρὴ ἄγαρμπη σὰ γεροντοκόρη ὀμπρέλλα, καὶ τὴν ἄνοιξε, σιγὰ-σιγά, νὰ μὴ σκιστεῖ. Καλοθρεμένος, μὲ μοῦσι, σοβαρός, ἔσκυψε μὲ κόπο κι ἀνασήκωσε τὸ παντελόνι του ἀπὸ τὸ μέρος τοῦ τακουνιοῦ μόνο. (Τοῦτο σήμαινε πὼς ἡ λάσπη στὸ δρόμο δὲν εἴτανε πολλή). Τὸ αἷμα σωριάστηκε ὅλο στὸ κεφάλι του κ' οἱ ραφὲς τῶν ρούχων τρίξανε. Ἡ στάση του, ἔτσι ποὺ εἴτανε σκυμένος καὶ τρίκλιζε δὲν εἴτανε καθόλου ἀξιόπρεπη κ' ἐπιβλητική. Τὸ κατάλαβε καὶ μόνος του καὶ ἀνασηκώθηκε ὁλοκόκκινος, κ' ἔφυγε βιαστικά, γραμμὴ γιὰ τὸ σπίτι του, ἀντιγράφοντας τὶς σημειώσεις του στὸ καθαρό.

Κ' οἱ τρεῖς, οἱ ἄλλοι τρεῖς φύγανε κι αὐτοὶ γρήγορα-γρήγορα, λὲς καὶ τοὺς δέρναιε καὶ τοὺς διώχναν τὰ γέλοια ποὺ χυμούσαν ξωπίσω τους — σὰ μαντρόσκυλα ποὺ γαυγίζουν.

V

Ξάφνου, ἔτσι ποὺ τρέχανε, τὰ μάτια τῆς Χρυσούλας πέσανε στὸ χαρτὶ ποὺ εἴτανε καρφωμένο στὴ ρεντικότα τοῦ Ὀρέστη.

Ὦ πῶς μπόρεσε καὶ κρατήθηκε καὶ δὲν ἔπεσε ἐκεῖ πίστομα στὶς πέτρες ἀπάνω ! Ὦ πόσο θἄδινε τὴ ζωή της νἄχε τὴ δύναμη νὰ γυρίσει πίσω στὸν ὄχλο ἐκεῖνο ποὺ γελοῦσε ἐκεῖ πέρα καὶ νὰ θεαθεῖ μπροστά τους ξαγριεμένη, καταφρονετικιὰ κι ἀμείλιχτη καὶ νὰ τοὺς πεῖ... Τί νὰ τοὺς πεῖ ; τί νὰ τοὺς πεῖ ; Κ' ἔτρεμε ὅλη.

— Τί ἔχεις, Χρυσούλα ; τί ἔχεις ; Ἐνοιωσε ὁ

.... Τέτοια μιὰ βραδιὰ εἴτανε σὰ μᾶς πρωτοεῖπε ὁ γέρο Βασίλης τὴν ἱστορία του. Κανένας δὲν τὴν καλοήξερε ἐξὸν ἡ μακαρίτισσα, καὶ κείνη ποτὲς δὲ μᾶς τὴ δηγήθηκε. Δὲ θυμοῦμαι τί τὸν ἔκαμε τὸ γέρο νὰ μᾶς ξεμυστηρευτῇ τὴ βραδιὰ ἐκείνη. Ἴσως τὸν ἐρέθισε ὁ Καπλάνης, ποῦ ὅλο τὶς παλικαριές του μᾶς ἔβγαζε στὴ μέση, ὅλο Τούρκους μᾶς σκότωνε. Γιατὶ θυμοῦμαι τὸν Ἀγγελάκο ποῦ γύρισε κ' εἶπε τῆς μάννας μου, «Δὲ μᾶς ἔμεινε πάλι Τοῦρκος. Σὰν πρᾶσα πάλι μᾶς τοὺς πελέκησε ὁ Καπλάνης!»

Δὲν τὴν ξέχασα τὴν ἱστορία τοῦ γέρο Βασίλη, καὶ δὲν πρέπει νὰ τὴν ἀφήσω ἀγνώριστη.

(Ἀκολουθεῖ)

ΑΡΓΥΡΗΣ ΕΦΤΑΛΙΩΤΗΣ

Ο „ΑΛΑΦΡΟΪΣΚΙΩΤΟΣ"

Φίλε «Νουμᾶ»,

Λυπήθηκα ἀληθινὰ διαβάζοντας στὶς «Φιλολογικὲς ἐπιφυλλίδες» τοῦ 354 φύλλου σου τὴν κριτικὴ τοῦ φίλου κ. Πέτρου Βασιλικοῦ γιὰ τὸν «Ἀλαφροΐσκιωτο» τοῦ Σικελιανοῦ. Καὶ λυπήθηκα γιὰ τὸ πικρόχολο καὶ τὸ τραχὺ τοῦ ὕφους του, τὸ σὰν προερεθισμένο καὶ μὲ προδιάθεση θἄλεγες νὰ εἰρωνευθεῖ τὸν ποιητή, νὰ τοῦ ἀρνηθεῖ τὰ πάντα. Ἀλλὰ ὁ κ. Βασιλικός, ποὺ μᾶς ἔδειξε δείγματα εἰλικρινείας στὴν κριτική του, καὶ μᾶς δίνει τώρα τόσον καιρὸ τὴ λεπτότητα τῆς ἀντίληψής του γιὰ τὴν πνευματικὴ τοῦ τόπου μας κίνηση, δὲν ἦταν μεγάλη ἀδικία νὰ παραγνωρίσει ἔργο ὡσὰν τὸν «Ἀλαφροΐσκιωτο»; Μᾶς λέγει εὐθὺς ἀπὸ τὴν ἀρχὴ ὅτι τὸ διάβασμα τοῦ ἔργου τοῦ Σικελιανοῦ τοῦ ἐστάθη ἕνα ἀληθινὸ μαρτύριο· μᾶς λέγει πὼς ὁ ποιητὴς δὲν εἶναι καὶ ἀπὸ τοὺς κοινούς (!!) καὶ μᾶς ὁμολογεῖ μάλιστα ὅτι ἔχει τέτοια χαρίσματα ὥστε θὰ ἔπλαθε κόσμους ἂν ἤθελε νὰ τὰ μεταχειρισθῇ μὲ εἰλικρίνεια. Ὁ κ. Βασιλικὸς πλανήθηκε, παρανόησε τὸ ἔργο. Τὸν ξάφνιασε τὸ νέο, τὸ ἐξαιρετικό, καὶ τοῦ ἐστάθηκε «μαρτύριο» ὄχι πλέον τοῦ βιβλίου τὸ διάβασμα ἀλλὰ τὸ ἀντίκρυσμα τῆς ζωῆς ὅπως ὁ Σικελιανὸς τὴν παρουσιάζει μέσα στὸ ἔργο του. Καὶ δὲν ἦταν δυνατὸ νὰ αἰσθανθεῖ κάθε ἰδιοσυγκρασία τὴν πλούσια αὐτὴ ζωή. Ἐρεθίζεται βέβαια ἡ κριτικὴ σὲ κάθε μεγάλη ἐμφάνιση ποὺ ἔρχεται νὰ τῆς ταράξει τὰ παραδεγμένα, νὰ παρουσιάζει θαυμαστὰ τὸ πανόραμα τοῦ εἶναι. Καὶ αὐτὸ ἔπαθε ὁ κ. Βασιλικός. Ἐπειράχθη ἀπὸ κάποια ἰσχυρὴ χειρονομία, ἀπὸ κάποια ὁρμητικὰ πετάματα, ἀπὸ κίνηση νέων ρυθμῶν καὶ νέων εἰκόνων. Καὶ ἀφοῦ, τὸ ξαναλέμε, ἐστάθηκε μαρτύριο τὸ διάβασμα ἑνὸς τέτοιου βιβλίου στὸν κριτικὸ κ. Π. Βασιλικό, γιατὶ μᾶς ὁμολογεῖ πὼς αὐτὸ τὸ βιβλίο ἔχει τόσες ἀρετές, ἔχει τόσα ἐκλεχτὰ δῶρα, ὥστε καὶ νὰ μὴν ἠμπορεῖ κανεὶς νὰ τοῦ εὕρει ἀσχήμιες, ποὺ ἀντιφάσκοντας βρίσκει ὁ κ. Βασιλικός; Ἕνα ἔργο εἶναι ὡραῖο ἢ εἶναι ἄσχημο. Δὲν ὑπάρχει μέσος ὅρος, καὶ μάλιστα γιὰ ἔργα τῆς ζωῆς τοῦ «Ἀλαφροΐσκιωτου». Τὴ γνώμη μου γιὰ τὸ ἔργο τὴν εἶπα στὸ «Νουμᾶ» καὶ στὴν «Ἀκρόπολη», ὥστε περιττὸ νὰ ἐπαναλάβω ἐδῶ τὸν ἐξαιρετικό μου θαυμασμὸ ποὺ τρέφω στὸν «Ἀλαφροΐσκιωτο».

Ἀλλὰ κεῖνο ποὺ μὲ κάνει ν' ἀπορῶ περισσότερο γιὰ τὴν ἀλλόκοτη αὐτὴ κριτικὴ εἶναι πὼς παίρνοντας ἀφορμὴ ἀπὸ τὸ ἔργο αὐτό, ἀπὸ τὴ χειρονομία ποὺ σαλεύει ἔξοχα μέσα του καὶ θαυμαστά, ὁ κριτικὸς θρηνεῖ τὴ νειότη τῆς ἐποχῆς ἐδῶ στὸν τόπο μας, τὴ χωρὶς ἰδανικά, χωρὶς εἰλικρίνεια, χωρὶς κανένα εὐγενικὸ πόθο, κ.τ.λ. διάφορα Ἱερεμιακὰ τοῦ φίλου Βασιλικοῦ. Παράδοξο μὰ τὴν ἀλήθεια ἕνα τέτοιο βιβλίο νὰ τοῦ προκαλέσει πάλι τὶς ἀπογοητευτικές του σκέψεις γιὰ τὴν Ἑλληνικὴ νεότητα, ἐνῶ τὸ ἐναντίο ἔπρεπε νὰ τοῦ ἀποκαλύψει κόσμους, καὶ νὰ τὸν κάμει νὰ πιστεύσει ὅτι ἀναζῇ ἡ ὀμορφιὰ γιὰ τὴν Ἑλλάδα, ὅταν τέτοια ἔργα ἔρχονται στὸ φῶς!

Εἶμαι βέβαιος πὼς παρανόησε τὸ ἔργο τοῦ Σικελιανοῦ ὁ κ. Πέτρος Βασιλικός, καὶ ὄχι μόνο τὸ παρανόησε, ἀλλὰ νοιώθοντας τὴν *ἀπείρως ἠθικὴ* ζωὴ τοῦ ποιητῆ εἰκονισμένη μέσα στὸ ἔργο συνταράχτηκε, καὶ ὅλα τοῦ παρουσιάστηκαν *ψεύτικα*, ἐπίπλαστα, φτιασμένα. Καὶ ἀπορῶ μιὰ φορὰ ἀκόμη πῶς ἡ ἀντίληψη τοῦ κ. Π. Βασιλικοῦ ἄφισε τόσον ἄστοχα τὸν κριτικὸ νὰ μιλήσει γιὰ τὸ ἔργο. Ἀδίκησε τὸν ἑαυτό του μιλώντας τόσον ἄπρεπα γιὰ τὸ ἔργο καὶ γιὰ τὸν ποιητή, ποὺ ἂν δὲν τοῦ ἀναγνωρίζει ἀρετὲς ποιητικὲς δὲν ἔπρεπε νὰ σεβασθεῖ τὴν πιθανὴ ἀρετὴ τοῦ ἀνθρώπου, καὶ νὰ μιλήσει ἄνετα καὶ εὐγενικά; Καὶ ἡ ἀρετή του εἶναι πραγματική. Ὁ ἴδιος, σὰν δὲν πρόκειται γιὰ παιδαρέλια, ἀκούει μ' ὅλη τὴ μετριοφροσύνη, καὶ μὲ τὴ διάθεση νὰ ὠφεληθῇ ἀπὸ τὸ στοχασμὸ τῶν ἄλλων. «Ὁ «Ἀλαφροΐσκιωτος», μοῦ ἔλεγεν ὁ ποιητὴς τὶς ἄλλες, δὲν εἶναι ἡ διαθήκη μου. Τί θὰ ποῦν αὐτοὶ οἱ ἴδιοι ἀνθρωποι ὅταν ἰδοῦν, ἂν ἰδοῦν, τὸ πόσο ἐργάσθηκα κ' ἐργάζομαι γιὰ ν' ἀνεβῶ στὴν ἱερὴν ἀντίληψη τῆς ζωῆς; Ἀλλ' ἂς τὸ βγάλουν ἀπ' τὸ νοῦ τους, ἡ ποίηση βέβαια βρίσκεται στὶς στάνες καὶ στὰ κορφοβούνια, ἀλλὰ τὸ κορφοβούνι της εἶναι ἡ ψυχὴ καὶ ἡ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου. Βρισκόμαστε μπροστὰ στὴ μεγαλήτερην ἐποχὴ τοῦ ἀνθρώπου. Θὰ ῥήξω πρῶτος ἐγὼ τὴ φιλολογικὴ ψευτιὰ ἀπὸ πάνω μου. Ὁ καιρὸς θὰ δείξει ἂν ἔχω μιὰν ἀποστολή. Ὅσο γιὰ τὸν «Ἀλαφροΐσκιωτο», δὲν τὸν θυμοῦμαι πιὰ παρὰ γιὰ τὴν ἀκέραιην εἰλικρίνεια τῆς σύλληψής του.»

Ἐγὼ τοὐλάχιστο, φίλε μου Βασιλικέ, πιστεύω στὴν ἐμφάνιση αὐτοῦ τοῦ ἔργου, καὶ ἀναφωνῶ γιὰ τὸ Σικελιανό, καὶ δὲ θὰ μετανοήσω ποτέ: «Ἑτοιμάζετε τὴν ὁδὸν Κυρίου· εὐθείας ποιῆτε τὰς τρίβους αὐτοῦ».

Σ. Π.

Η ΑΝΟΙΞΙΑΤΙΚΗ ΠΡΟΖΑ

ΗΗΜΕΡΩΜΑ

Ἕνα κόκκινο φόντο, κόκκινο βαθύ, ἄλοικο, φλογερό, πιὸ σαρκαστικὸ ἀπὸ πορφύρα καὶ πιὸ πρόσχαρο ἀπὸ ρουμπίνι, ἁπλωνότανε ὁλοένα πηχτότερο, ὁλοένα σαρκινώτερο, μπροστὰ στ' ἀνοιχτά μας μάτια κι ἀνάμεσά του ἐπρόβαλαν παράξενες μορφές, ἄσκημες, τραγικές, μορφὲς ποὺ σαρκωνότανε τὸ θλιβερό μας ὄνειρο τὴν ὥρα ποὺ ἡ χλωμότατη Μαρτιάτικη αὐγὴ ἐξέσκιζε τὸ νυχτερινὸ πέπλο.

Ἔξω εἶταν κάποια συγνεφιά, ἴσως καὶ νὰ ψιλόβρεχε. Τὰ μεγάλα τζάμια τῆς ἔρημης μπυραρίας εἶχαν ἀρχίσει νὰ πρασινίζουν. Εἴμαστε ὅλοι ἀποκαρωμένοι. Κάποιος ἀπὸ μᾶς παραλαλοῦσε μουρμουρίζοντας θλιβερώτατα λόγια.

Ἀπὸ τἄξαφνο ἄνοιγμα τῆς πόρτας μπῆκε μιὰ ψιλόλιγνη γυναίκα, ὀμορφοστολισμένη, ψιλόλιγνη καὶ λυγερή, κρατώντας ἀπὸ τὸ χέρι τὸν καβαλιέρο της. Ἥλιοι κι ἀστερισμοὶ ἔλαμπαν τὰ πολύτιμα πετράδια στὰ μακρουλὰ δάχτυλά της. Τὸ τραπεζάκι τους γιόμισε σὲ λίγο ἀπὸ πράσινες μποτίλιες μ' ἀσημένιους λαιμούς, λεπτὰ καὶ ψηλὰ ποτήρια, σιφὸν γκαστρωμένα. Ἕνα γέρικο γκαρσόνι, νυσταγμένο, τοὺς σέρβιρε.

Ὅμως κανεὶς μας δὲν τοὺς ἔβλεπεν ἀληθινά. Εἴχαμε ὅλοι τὴν ἀσάλευτη πεποίθηση πὼς ἔξω ἀπὸ τὸν κύκλο τοῦ ὀνείρου μας δὲν ὑπῆρχε τίποτα ζωντανό. Εἴχαμε φιλιωθῇ γιὰ πάντα μὲ τὶς παράξενες μορφές του. Κι ὁλόγυρά μας πάντα τὸ ἴδιο κόκινο φόντο, κόκκινο βαθύ, ἄλοικο, φλογερό, πιὸ σαρκαστικὸ ἀπὸ πορφύρα καὶ πιὸ πρόσχαρο ἀπὸ ρουμπίνι, ἁπλωνότανε ὁλοένα πηχτότερο, ὁλοένα σαρκινώτερο, μπροστὰ στ' ἀνοιχτά μας μάτια κι ἀνάμεσά του ἐπρόβαλαν παράξενες μορφές, ἄσκημες, τραγικές, μορφὲς ποὺ σαρκωνότανε τὸ θλιβερό μας ὄνειρο τὴν ὥρα ποὺ ἡ χλωμότατη Μαρτιάτικη αὐγὴ ἐξέσκιζε τὸ νυχτερινὸ πέπλο.

Ἔξω εἶταν κάποια συγνεφιά, ἴσως καὶ νὰ ψιλόβρεχε. Τὰ μεγάλα τζάμια τῆς ἔρημης μπυραρίας εἶχαν ἀρχίσει νὰ πρασινίζουν. Εἴμαστε ὅλοι ἀποκαρωμένοι. Κάποιος ἀπὸ μᾶς παραλαλοῦσε μουρμουρίζοντας θλιβερώτατα λόγια.

Ἀπὸ τἄξαφνο ἄνοιγμα τῆς πόρτας μπῆκε μιὰ ψιλόλιγνη γυναίκα, ὀμορφοστολισμένη, ψιλόλιγνη καὶ λυγερή, κρατώντας ἀπὸ τὸ χέρι τὸν καβαλιέρο της. Ἥλιοι κι ἀστερισμοὶ ἔλαμπαν τὰ πολύτιμα πετράδια στὰ μακρουλὰ δάχτυλά της. Τὸ τραπεζάκι τους γιόμισε σὲ λίγο ἀπὸ πράσινες μποτίλιες μ' ἀσημένιους λαιμούς, λεπτὰ καὶ ψηλὰ ποτήρια, σιφὸν γκαστρωμένα. Ἕνα γέρικο γκαρσόνι, νυσταγμένο, τοὺς σέρβιρε.

Ὅμως κανεὶς μας δὲν τοὺς ἔβλεπεν ἀληθινά. Εἴχαμε ὅλοι τὴν ἀσάλευτη πεποίθηση πὼς ἔξω ἀπὸ τὸν κύκλο τοῦ ὀνείρου μας δὲν ὑπῆρχε τίποτα ζωντανό. Εἴχαμε φιλιωθῇ γιὰ πάντα μὲ τὶς παράξενες μορφές του. Κι ὁλόγυρά μας πάντα τὸ ἴδιο κόκινο

Ὀρέστης ἀπάνω στὸ μπράτσο του τὸ κορμὶ τῆς Χρυσούλας ὅλο νὰ πέφτει καὶ νὰ σπᾷ.

— Τίποτα, τίποτα...

Μὲ μιὰ κίνηση ἀδέξια κι ἀστόχαστη ἄρπασε τὸ χαρτὶ καὶ τὸ τσκλάκωσε στὰ χέρια της. Ἡ καρφίτσα τῆς κάρφωσε τὰ δάχτυλα, μὰ δὲν ἔνοιωσε τίποτα.

— Τί χαρτὶ 'ναι αὐτό; γιατὶ τὸ κρύβεις; θέλω νὰ δῶ!

Ἄρπαξε τὸ χέρι της ὁ Ὀρέστης νευρικὸς καὶ πολέμησε νὰ τῆς τὸ ἀνοίξει.

— Μή, μή.. Ὄχι, Ὀρέστη! Ὀρέστη μου! φώναξε ἡ δύστυχη σφίγγοντας ἀπελπισμένα τὸ χέρι της.

— Θέλω νὰ δῶ! Θέλω νὰ δῶ! Εἴτανε καρφωμένο ἀπάνω μου! Θέλω νὰ δῶ!

Τὴν κρατοῦσε καὶ τῆς πλήγωνε τὸ χέρι κι αὐτὴ ἀπελπισμένη ἄφησε τὰ δάχτυλά της ν' ἀνοίξουνε κι ἄπλωσε τὰ δυό της τὰ μπράτσα ἀπάνω στοὺς ὤμους τοῦ Ὀρέστη.

— Ἀγάπη μου, δὲν εἶναι τίποτα, τίποτα... Μὴ λυπηθεῖς, Ὀρέστη μου!

Κι αὐτὸς τὴν παραμέρισε μ' ἕνα κίνημα σκληρὸ τοῦ χεριοῦ του καὶ ξετύλιξε τὸ χαρτάκι. Τὰ γράμματα τὰ κόκκινα πετάχτηκαν σὰ φλόγες καὶ τοῦ κάψανε τὰ μάτια.

Μιὰ φωνὴ στριγγιὰ ἀνέβηκε στὸ λαιμό του, μὰ σφάχτηκε ἐκεῖ ἀπὸ κάποιο δίκοπο μαχαίρι.

Γύρισε ἀπότομα πίσω τὸ κεφάλι κ' ἡ πρώτη του ὁρμὴ τὸν ἔσπρωξε νὰ τρέξει νὰ γυρίσει πίσω, νὰ τοὺς βρεῖ, νὰ φωνάξει, νὰ βρίσει, στὰ χέρια του μέτα ἔνοιωθε τὴν πρωτόγονη νοσταλγικὴ λαχτάρα τῶν χεριῶν ποὺ δέρνουνε. Κ' ὕστερα στράφηκε πάλι μπροστὰ κι ἄρχισε νὰ δρασκελίζει γρήγορα γρήγορα τὸ δρόμο, σὰ νὰ τὸν κυνηγοῦσε κανείς. Λὲς καὶ βιαζότανε νὰ πάει κάπου σὲ καμιὰ γωνιὰ παράμερη, νὰ μὴν τόνε δεῖ κανένας, νὰ μὴν τὸν ἀκούσει ψυχὴ καὶ νὰ πέσει χαμω καὶ νὰ κυλιστεῖ καὶ νὰ φωνάξει κ' ὕστερα νὰ σκύψει τὸ κεφάλι του ἀνάμεσα στὰ γόνατά του καὶ ν' ἀρχίσει νὰ κλαίει, νὰ κλαίει, νὰ κλαίει: (Τί θὰ γενῶ; τί θὰ γενῶ; ποῦ θὰ πάω... μοῦ φαίνεται θὰ τρελλαθῶ!)

— Ὀρέστη μου! Ὀρέστη μου!

Ἔτρεχε πίσω λαχανιασμένη ἡ Χρυσούλα, σέρνοντας μαζί της καὶ τὸ Γοργία, ποὺ εἶχε σαστίσει κι δὲν ἤξερε γιὰ ποιό λόγο νὰ φωνάζουν ἔτσι καὶ νὰ τρέχουν.

Κ' ἔβρεχε. Ὅλο ἔβρεχε. Μισερωμένες φτάνανε τώρα οἱ φωνὲς καὶ τὰ γέλοια. Εἴχανε ὅλοι οἱ σπουδαστὲς κυκλώσει τὸ μνῆμα τοῦ Κοραῆ κ' ἕνας εἶχε τκαλώσει ἀπάνω στὰ κάγκελα κ' ἔβαζε γύρω στὴν προτομὴ τὸ μεγάλο, τὸ βαρὶ σὰν κατάρα στεφάνι. Κάπου κάπου ἀκουγόντανε μερικὲς ἀλάκαιρες ἀμισέρωτες λέξες.

— Πιὸ κάτω! σιγά! θὰ τὸ σπάσεις, βλάκα!

— Οὔ καημένοι, σωπάτε!

— Διόρθωσε τὴν κορδέλα! Γῆν κορδέλα! Ἔτσι! Ὄχι ἔτσι!

— Στραβὸς εἶσαι; Νὰ φαίνουνται τὰ γράμματα!

— Σσσσ!

Ἔπεσε βαριὰ σιωπή. Ξάφνου μιὰ φωνὴ ρητορικιὰ μεγαλόστομη ὑψώθηκε. Φαίνεται, ἐκεῖνος ποὺ ἀνέβηκε στὰ κάγκελα νὰ κρεμάσει τὸ στεφάνι, σὰν τέλειωσε τὴ δουλειά του, σκέφτηκε πὼς ἡ θέση του τοῦ ἐπιβάλλει νὰ κάμει ἕνα ἀστεῖο. Κι ἄρχισε νὰ μιμᾶται τὴ φωνὴ τοῦ Ὀρέστη καὶ νὰ τὸν κοροϊδεύει.

Ἡ φωνὴ δυνατὴ ἔσκιζε, σὰ λόγχη, τὴ σιωπή, κοφτερὴ κι ἀτσαλένια. Ἄθελα στάθηκαν, κρατώντας τὴν ἀναπνοή τους, ὁ Ὀρέστης κ' ἡ Χρυσούλα γιὰ νὰκούσουν. Κι ἄκουταν: *(Ἀκολουθεῖ)*

φόντο ἁπλωνότανε ὁλοένα πηχτότερο, ὁλοένα σαρκινώτερο.

Ἄξαφνα κάποιος ἀπὸ μᾶς, εὐγενικὸς πάντα καὶ ντελικάτος, ἄρχισε νὰ σφυρίζῃ κάποιο παράξενο τραγούδι σὲ πρόσχαρο σκοπό. Οἱ νότες ψιλὲς-ψιλές, γοργὲς-γοργές, πικρές, γλυκόξυνες, πετοῦσαν ὁλόγυρά μας καὶ μᾶς κεντοῦσαν ἐρεθιστικά. Κάποιος ρυθμὸς χορευτικὸς ἄρχισε ν' ἀνθίζῃ ἐντός μας.

Τὰ κορμιά μας βαρειὰ ἀπὸ τὸ πιοτὸ ἀλάφρωναν. Ἡ καρδιά μας γύριζε γοργώτερα. Ἀληθινά, εἴχαμε ἀρχίσει νὰ μαντεύωμε τὴ μακρυνὴ εὐτυχία τῶν ἀνθρώπων ποὺ ζοῦν μιὰ τραγικὴ ζωὴ ἔξω ἀπὸ τὸ κορμί τους. Ἕνας ρυθμὸς χορευτικὸς ἄρχισε νὰνθίζῃ ἐντός μας.

Καὶ τὴν ἴδια ὥρα, στὸν ἴδιο ρυθμό, καταντικρύ μας, ἡ ψιλόλιγνη γυναίκα ἄρχισε νὰ σαλεύῃ ἀνάλαφρα. Ἥλιοι κι ἀστερισμοὶ ἔλαμπαν τὰ πολύτιμα πετράδια στὰ μακρυλὰ δάχτυλά της. Ὅμως τὸ κορμί της σὲ μιὰν ἀπόλυτην ἀκινησία, σὰν ἴσκιος μακρινός, ἀναπηδοῦσε μέσα ἀπὸ τὴν πράσινη μουσελίνα τοῦ φορέματός της σὰν ἀπὸ κάποιο φωτεινὸ νεφέλωμα.

Ἀληθινὰ ἕνας γοργώτατος χορευτικὸς ρυθμὸς ἄνθιζεν ἐντός μας ποὺ ἀνεπινόητα μᾶς παράσερνε στοὺς φανταστικοὺς κύκλους του. Ἡ ψιλόλιγνη γυναίκα προπορευότανε πάντα, προχωροῦσε πάντα καὶ μεῖς ἀκολουθούσαμε ἔλοι, χαρούμενοι, ἀλαφροί, ξέγνοιαστοι, παράξενα ἀνακατωμένοι μὲ τὶς τραγικὲς μορφὲς τοῦ ὀνείρου μας.

Ἔτσι ἀλλόκοτος, ἔτσι πρόσχαρος, ξεδιπλωνότανε ὁλοένα ὁ χορός μας. Καὶ εἶταν στὴν ἀρχὴ ἀργὸς καὶ μονότονος σὰ βραδινὸ κῦμα ποὺ ξεσπάει ἀνόρεκτο σὲ καλοκαιρνὴν ἀκρογιαλιά. Καὶ εἶταν ὕστερα σὰν ὁρμητικὸ πέρασμα φθινοπωρινοῦ ἀνέμου ἀπάνω ἀπὸ τὶς νοτισμένες στέγες τῶν ψηλῶν σπιτιῶν. Καὶ εἶταν ἀκόμα σὰ θρῆνο καὶ σὰν ἀναφιλητό, κάτι γοργώτερο ἀπὸ θρῆνο καὶ ὀξύτερο ἀπὸ ἀναφιλητό, σὰ νάσκουζαν κάποιες μακρυνὲς ἀπαρηγόρητες γυναῖκες, γιατὶ δὲν ἀπόχτησαν τὸ καλὸ ποὺ λαχταροῦσαν.

Ἔτσι ἀλλόκοτος, ἔτσι πρόσχαρος ξεδιπλωνότανε ὁλοένα ὁ χορός μας τὴν ὥρα ποὺ μιὰ χλωμότατη Μαρτιάτικη αὐγὴ ξέσκιζε τὸ νυχτερινὸ πέπλο. Ἔξω εἶταν κάποια συγνεφιά, ἴσως καὶ νὰ ψιλόβρεχε. Ἀντίκρυ μας ἡ ψιλόλιγνη γυναίκα εἶτανε πεσμένη στὴν τέλειαν ἀκινησία ποὺ φέρνει τὸ νεκρικὸ ξύλιασμα. Καὶ σ' ἐμᾶς εἶχεν ἀπομείνει τέλεια ξελαγαρισμένη ἡ συνείδηση τῆς ὑπέρτατης εὐτυχίας τῶν ἀνθρώπων ποὺ ζοῦν μιὰ τραγικὴ ζωὴ ἔξω ἀπὸ τὸ κορμί τους.

Ἔτσι ξεδιπλωνότανε ὁ χορός μας. Καὶ ἡ καρδιά μας ἔτρεμε σπαραχτικὰ τὴν ὥρα ποὺ εἶχε λιγοστέψει ὁ παλμός της.

ΤΡΙΣΤΑΝΟΣ

Η ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ

ΣΑΤΙΡΙΚΑ ΓΥΜΝΑΣΜΑΤΑ

Φίλε «Νουμᾶ»,

Δυὸ ἐφημερίδες μονχχά, ἡ «Ἀκρόπολη» καὶ τὸ «Σκρίπ», ξανατυπώσανε μερικὰ ἀπὸ τὰ «Σατιρικὰ Γυμνάσματα» τοῦ Παλαμᾶ. Κρῖμα! Ἐγὼ διαβάζοντάς τα στὸν προχτεσινὸ «Νουμᾶ» θάρρεψα πὼς ὅλες οἱ Ρωμαΐκες ἐφημερίδες θὰν τὰ παίρνανε ὅλα τὰ ὑπέροχα αὐτὰ ποιήματα καὶ θὰν τὰ δίνανε στοὺς ἀναγνῶστες τους, ἔτσι σὰν «ἡρωϊκὸ ἀντίδοτο», ποὺ λὲν κ' οἱ γιατροί, κατὰ τῆς νεροβράστης σάτιρας τοῦ Σουρῆ, ποὺ τώρα τώρα τελευταῖα μᾶς παρανυγούλιασε πιὰ μὲ τὰ στερεότυπα καὶ παραξεθυμασμένα καραγκιοζλήκια της.

Τὸ θάρρεψα πὼς θὰ γίνει αὐτό, μὰ δὲν ἔγινε. Καὶ δὲν ἔγινε, γιατὶ οἱ Ρωμαΐκες ἐφημερίδες ποὺ καμώνουνται πὼς λαχταροῦνε τὴν ἐπανάσταση, καὶ τὴν ὑμνολογοῦνε, καὶ μᾶς τὴ συσταίνουνε, δὲν τὸ καταφέρανε ἀκόμα νὰ ἐπαναστατήσουν κατὰ τοῦ ἴδιου τοῦ ἑαυτοῦ τους καὶ νὰ φύγουν ἀπὸ τὴ ρουτίνα, ποὺ μέσα σὲ δαύτη βρίσκεται καὶ τὸ ταχτικό, κάθε Σάββατο, λιβάνισμα τοῦ Σουρῆ καὶ ἡ ἀνακήρυξή του ὡς τοῦ «κατ' ἐξοχὴν ἐ θ ν ι κ ο ῦ μας ποιητοῦ»!!!—καὶ μὴ χειρότερα.

Δικός σου

Ζ. Ζ.

Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ

— Πολὺ νόστιμο καὶ καλογραμμένο τὸ δραματάκι τῆς κ. Εἰρ. Πολ. Δημητρακοπούλου, «Τὸ Σφυρί», ποὺ παίχτηκε τὴν περασμένη βδομάδα στὸ Βαριετέ. Ἡ κ. Δημητρακοπούλου ἔδειξε πὼς ξέρει τὴ σκηνή, γιατὶ ἐκεῖ ποὺ ἀρχίνησε νὰ κουφάζει κάπως ἡ αἰσθηματολογία τοῦ διαλόγου, ἔμπασε ἕναν πραχτικὸ ἄθρωπο ποὺ τὰ κατακορόϊδεψε ὅλα ὅσα εἶχαν πεῖ οἱ ἥρωές της κ' ἔτσι ἔσωσε τὸ ἔργο καὶ τοῦδωσε τὴν ἐπιτυχία.

— Ἡ κ. Δημητρακοπούλου, ποὺ δείχνει πὼς θὰ γράψει καὶ καλύτερα ἔργα, δημοσίεψε καὶ στὰ πρῶτα χρόνια τοῦ «Νουμᾶ» μερικὰ ἄμορφα ἀρθράκια της μὲ τὸ πατρικό της ὄνομα Εἰρήνη Μεγαπάνου.

— Ὕστερ' ἀπὸ ἕνα δυὸ φύλλα θὰ δημοσιέψουμε μιὰ μελέτη τοῦ κ. Γ. Σκληροῦ μὲ τὸν τίτλο «Τὸ ζήτημα τῆς Ἀνατολῆς».

— Γιὰ τὴν καινούρια ἀπεργία τῶν ὑπαλλήλων τῶν Τραμ ποὺ ἀρχίνησε τὴν περασμένη Τετράδη, θὰ γράψουμε στὸ φύλλο της ἄλλης Κυριακῆς. Καρτεροῦμε νὰ δοῦμε πρῶτα ἴσαμε ποῦ θὰ τραβήξει.

ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

κ. Π. Η. Παυλ. στὸν Πειραιᾶ. Τὰ «Τραγούδια τοῦ Ἀπρίλη» τοῦ Ρήγα Γκόλφη πουλιοῦνται στὸ γραφεῖο μας 2 δρ. — Στὸν Πειραιώτη. Ἀπὸ τὰ ἐπιγράμματα ποὺ μᾶς ἔστειλες δημοσιεύουμε ἐδῶ μερικά.

Νά, κι ὁ Ἡρακλῆς . . .
Νά, καὶ της Γλώσσας ὁ Ἡρακλῆς μὲ ρόπαλο ζυγώνει,
μὰ δὲν τὰ βάνει μὲ θεριά, τὰ ρούβλια παλαβώνει
Ὁ Καζαμίας σας

Ἐπέρασε ὁ γλυκὸς καιρὸς π' ἀνθίζει ἡ ἀνεμώνη,
Φθινόπωρο, καὶ τὸ παλτὸν τινάζεται ἀπ' τὴ σκόνη.

— Στὸ Βενετσιάνο Δημοσιεύουμε δῶ τοὺς στίχους ποὺ μὲ τὸν τίτλο «Παλαμᾶς» μᾶς ἔστειλες.

Γελώντας πάλι ἄστραψες, τοῦ κλαμιοῦ τεχνίτη!
— Ξύδι καὶ λάδι στὶς πληγές, τῆς γλώσσας Σαμαρείτη.—
Καὶ τὰ οὐράνια λόγια σου ποὺ κλείνουν τὴν ψυχή,
χίλιες φορὲς τὰ μάθαμε ὡραία προσευχή.

ΜΕ ΜΙΑΝ ΔΡΑΧΜΗΝ ΚΕΡΔΟΣ 100 000!

ΛΑΧΕΙΟΝ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΣΤΟΛΟΥ ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἕκαστον γραμμάτιον ἰσχῦον διὰ τὴν κλήρωσιν 25 Ὀκτωβρίου 1909 τιμᾶται ἀντὶ μιᾶς δραχμῆς.

ΚΕΡΔΗ ΕΚΑΣΤΗΣ ΚΛΗΡΩΣΕΩΣ :

ΜΕΓ ΚΕΡΔΟΣ	**ἐκ δραχ.**	**100,000**
1 Κέρδος	» »	**25,000**
1 Κέρδος	» »	**10,000**
3 Κέρδη	» »	**5,000**
8 Κέρδη	» »	**1,000**
118 Κέρδη	» »	**100**
887 Κέρδη	» »	**50**
1000 ἐν ὅλῳ κέρδη ἀξίας δραχμῶν.....		**225,000**

Γραμμάτια πωλοῦνται. Εἰς τὰ δημόσια ταμεῖα καὶ λοιπὰς δημοσίας ἀρχάς, εἰς τὰς Τραπέζας, εἰς τοὺς στεφανοφόρους καὶ στασιάρχας τῶν σιδηροδρόμων, τοὺς διαχειριστὰς τῶν μονοπωλίων καὶ τὰ πρακτορεῖα τῶν ἐφημερίδων. **δραχ. μίαν** ἕκαστον γραμμάτιον, ἰσχύον διὰ μίαν ἐκ τῶν τριῶν τελευταίων κληρώσεων.

Διὰ πᾶσαν πληροφορίαν ἢ ζήτησιν γραμματίων ἀπευθυντέον εἰς τὸ **Γραφεῖον τοῦ Ἐθνικοῦ Στόλου καὶ τῶν Ἀρχαιοτήτων, ὑπουργεῖον Οἰκονομικῶν εἰς Ἀθήνας.**

Ὁ διευθύνων τμηματάρχης
Γ. ΚΟΦΙΝΑΣ

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Καταθέσεις εἰς τραπεζικὰ γραμμάτια

Τροποποιηθείσης τῆς κλίμακος τῶν τόκων τῶν εἰς τραπεζικὰ γραμμάτια νέων ἐντόκων καταθέσεων ἐν ὄψει ἢ ἐπὶ προθεσμίᾳ, δηλοποιεῖται, ὅτι ἀπὸ 15 Ἀπρίλιου 1909 ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος δέχεται παρά τε τῷ Κεντρικῷ Καταστήματι καὶ τοῖς Ὑποκαταστήμασιν αὐτῆς καταθέσεις εἰς τραπεζικὰ γραμμάτια ἀποδοτέας ἐν ὄψει ἢ ἐν ὡρισμένῃ προθεσμίᾳ ἐπὶ τόκῳ.

1 1/2 τοῖς 0/0 κατ' ἔτος διὰ τὰς ἐν ὄψει ἀποδοτέας καταθέσεις μέχρι ποσοῦ δρ. 10,000, πέραν δὲ τοῦ ποσοῦ τούτου τοῦ τόκου μειουμένου εἰς 1 τοῖς 0/0 κατ' ἔτος μέχρι 50,000 δραχμῶν· πέραν δὲ τοῦ ποσοῦ τούτου εἰς 1/2 τοῖς 0/0· Αἱ καταθέσεις αὗται γίνονται δεκταὶ καὶ εἰς ἀνοικτὸν λογαριασμὸν παραδιδομένου τῷ καταθέτῃ βιβλιαρίου λογαριασμοῦ καὶ βιβλιαρίου ἐπιταγῶν.

2 ταῖς 0/0 κατ' ἔτος διὰ τὰς καταθέσεις ἀποδοτέας μετὰ ἓξ μῆνας τουλάχιστον.

2 1/2 τοῖς 0/0 κατ' ἔτος διὰ τὰς καταθέσεις τὰς ἀποδοτέας μετὰ ἓν ἔτος τουλάχιστον.

3 τοῖς 0/0 κατ' ἔτος διὰ τὰς καταθέσεις τὰς ἀποδοτέας μετὰ δύο ἔτη τουλάχιστον.

3 1/2 τοῖς 0/0 κατ' ἔτος διὰ τὰς καταθέσεις τὰς ἀποδοτέας μετὰ τέσσαρα ἔτη τουλάχιστον.

4 τοῖς 0/0 κατ' ἔτος, διὰ τὰς καταθέσεις τῆς ἀποδοτέας μετὰ πέντε ἔτη τουλάχιστον ὡς καὶ διὰ τὰς πέρα τῶν πέντε ἐτῶν ἢ τὰς διαρκεῖς.

Καταθέσεις εἰς χρυσὸν.

Δέχεται ἔτι ἐντόκους καταθέσεις εἰς χρυσὸν ἤτοι εἰς φράγκα καὶ λίρα Ἀγγλίας, ἀποδοτέαι ἐν ὡρισμένῃ προθεσμίᾳ ἢ διαρκεῖς ἐπὶ τόκῳ;

1 1/2	τοῖς 0/0	κατ'	ἔτος	διὰ	καταθέσεις	6 μηνῶν	τουλάχ.		
2	»	»	»	»	»	»	1	ἔτους	»
2 1/2	»	»	»	»	»	»	2	ἐτῶν	»
3	»	»	»	»	»	»	4	»	»
4	»	»	»	»	»	»	5	»	»

Αἱ ὁμολογίαι τῶν ἐντόκων καταθέσεων ἐκδίδονται κατ' ἐκλογὴν τοῦ καταθέτου ὀνομαστικαὶ ἢ ἀνώνυμοι.

Τὸ κεφάλαιον καὶ οἱ τόκοι ὁμολογιῶν πληρώνωνται παρὰ τῷ Κεντρικῷ Καταστήματι καὶ τῇ αἰτήσει τοῦ κατατοῖς Ὑποκαταστήμασι τῆς τραπέζης εἰς τὸ αὐτὸ νόμισμα εἰς ὃ ἐγένετο ἡ κατάθεσις.

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΡΑΜΑΣ

ΟΙ ΛΟΞΟΙ ΣΤΡΑΤΟΚΟΠΟΙ

Πουλιέται στὰ γραφεῖα μας δρ. 2.